

ERDÉSZETI LAPOK

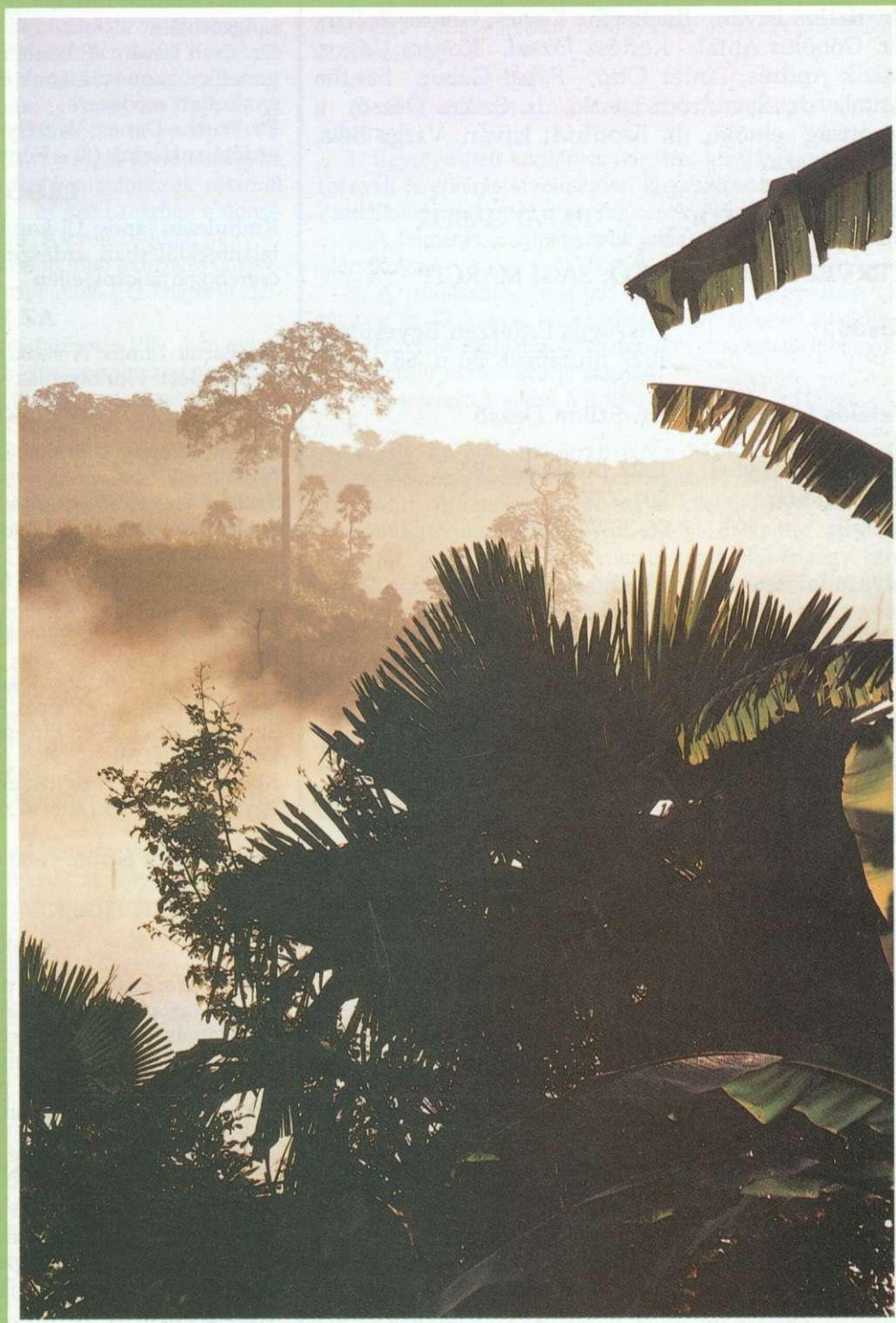
AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET LAPJA

ALAPÍTVÁ:
1862-BEN

Főszerkesztő:
PÁPAI GÁBOR

1998.
SZEPTEMBER
XXXIII. évfolyam

Erdészeti Lapok

Az Országos Erdészeti Egyesület folyóirata

CXXXIII. évfolyam 9. szám (szeptember)

A Szerkesztőbizottság tagjai: Apatóczy István, dr. Balázs István, dr. Bartha Dénes, Gencsi Zoltán, dr. Gőbölös Antal, Kertész József, Kovács Gábor, Mizik András, Pintér Ottó, Pápai Gábor, Sántha Antal, dr. Szendrődi László, dr. Szikra Dezső, a bizottság elnöke, dr. Szodfridt István, Varga Béla, Vaski László

FŐSZERKESZTŐ: PÁPAI GÁBOR

TERVEZŐSZERKESZTŐ: SÁGI MARGIT

Kiadó: Országos Erdészeti Egyesület
1027 Budapest, Fő u. 68.

Felelős kiadó: Dr. Szikra Dezső

Szerkesztőség: 1027 Budapest, Fő u. 68.
Telefon/fax: 201-7737
Mobil: 06-30-715-255

Nyomdai munkák: Csathó és Társa
Nyomdaipari Kft.
Eger

Felelős vezető: Csathó Emil

A kézirat lezárva: 1998. augusztus 25.

Terjeszti: az Országos Erdészeti Egyesület. Felvilágosítást a lappal kapcsolatban az Egyesület ad (1027 Budapest, Fő u. 68.) Megjelenik havonta.

A címlaphoz: Rekultivált erdőirtás Thai-földön

Fotó: Dr. Szikra Dezső

Cikkeink a szerzők személyes véleményét tükrözik, amely nem feltétlenül azonos a szerkesztőség véleményével. A felkérés nélkül beküldött kéziratokat és fotókat a szerkesztőség lehetőség szerint gondozza és közli.

A szerzői honoráriumok kifizetésével kapcsolatos rendelkezések miatt felhívjuk szerzőink figyelmét, hogy a cikk, fotó, grafika stb. megjelenését követően szíveskedjenek a szerkesztőséggel a nevüket, lakcímüket, születési dátumukat, adószámukat (azonosítójelüket), és a nyugdíjasoknál a törzsszámot is közölni.

A beérkezett adatok alapján kötött felhasználási szerződést követően negyedévenként utaljuk ki a honoráriumokat.

A fentiek 1997. januártól érvényesek!

TARTALOM

ERDÉSZETI POLITIKA

- Francia javaslatok magánerdő-gazdálkodásunk fejlesztésére 277
Dr. Balázs István: Írom a magamét – törvényértelmezés 280
Ormos Balázs: II. Erdők Hete 281

TERMÉSZETVÉDELEM

- Mátyás Csaba: Alapelvek és szempontok a hazai erdők természetességének megítéléséhez 282
Csányi Sándor: Erdőink természetességi rangsorolása 285
Dr. Bach István: A fekete nyár génmegőrzése, genetikai azonosításának elméleti alapjai és gyakorlati módszere 287
Dr. Bartha Dénes: Veszélyeztetett erdőtársulásaink (8) – Fenyőelegyes-tölgyesek 288

ERDŐVÉDELEM

- Krahulcsán János: Új kombinációk a talajinjektálásban, erdészeti kultúrákban cserebogárpajorok ellen 289

AZ ÉV FÁJA

- Dr. Barna Tamás: A vadkörte csemetenevelése 291
Kanyó Béla: Hozzászólás – Az év fája: a vadkörte 191

ERDŐKERÜLŐBEN

- Horváth Ferenc – Bodor György – Babics István: Nyílt levél 192
Szabó László: A Roth Gyula Erdészeti és Faipari Szakközépiskola 1997/98-as tanévben elért eredményei 293
Pápai Gábor: Az Óriások földjén (5) – Az oregoni magyar erdészek 294
Czuczor Ferenc: A mecseki nyugdíjas klub kirándulása 295
Dr. Szikra Dezső: A szabadok országában (4) – Szőnyi János: Az európai Erdészek Szövetségének XIX., Finnországban tartott kongresszusáról 299
Koczka Zoltán: A rendszerváltás áldozata, avagy egy famatuzsálem utolsó napjainak hiteles története 300
Dr. Szodfridt István: A 80 éves Márkus László köszöntése 300
EGYESÜLETI HÍREK 301

CONTENTS

- French proposals for the development of the Hungarian private forest management 277
Cs. Mátyás: Principles and aspects of estimation of naturalness of the Hungarian forests 282
I. Bach: Protection of the gen pool of black poplar, and principles and practical methods of its genetic identification 287

INHALT

- Französische Vorschläge auf die Entwicklung der ungarischen Privatwaldwirtschaft 277
Cs. Mátyás: Grundprinzipie und Aspekte der Beurteilung der Natürlichkeit der ungarischen Wälder 282
I. Bach: Genverwahrung der Schwarzen Pappel, und theoretische Grundlagen und praktische Methoden seiner genetischen Identifikation 287

Francia javaslatok magánerdő-gazdálkodásunk fejlesztésére

A francia Erdészeti Fejlesztési Intézet (IDF) és a magyar Erdészeti Tudományos Intézet (ERTI) kapcsolatai az 1991-es Párizsi Erdészeti Világkongresszus idejére nyúlnak vissza. Az elmúlt évek során a két intézet a folyamatos információcserén túlmenően több tanulmányút kölcsönös szervezésében és lebonyolításában vett részt. Egymás tevékenységének és lehetőségeinek megismerése után, 1995-ben egy közös pályázat elkészítésének gondolata vetődött fel. A két intézet által benyújtott és 1996 októberében 18 hónapra elnyert „A magyar magánerdő-gazdálkodás fejlesztésének támogatása” című PHARE partnerségi program (Project ref 95PP/FR02.) szükségességét az indokolta, hogy az ERTI-nek – tekintettel a magyar erdők részleges privatizációjára – alkalmazkodnia kell a magánerdő-tulajdonosok részéről megfogalmazódó új elvárásokhoz és ezért részben módosítania kell stratégiáját és feladatait. A projekt célja, hogy ez a folyamat az IDF-nél felhalmozódott több évtizedes tapasztalatok segítségével minél gyorsabban és EU konform módon menjen végbe.

A francia Erdészeti Fejlesztési Intézetet 1968-ban alapították és ismerték el 1970-ben közhasznú intézménynek. A magánerdő-tulajdonosok körében fontos szerepet játszik az erdészeti alkalmazott kutatás és fejlesztés, a kutatási eredmények gyakorlati bevezetése, valamint az ismeretterjesztés és képzés terén. Az IDF társadalmi szervezete, a közgyűlés 50 Erdészeti Műszaki Tervezési Központ és 20 erdészeti ismeretterjesztő társulás képviselőit gyűjti össze. Az intézet egyrészt az igazgatói tanács irányítja, amelyben a magánerdő-tulajdonosok különféle kategóriái (birtoknagyság, társulási formák) széles körű képviselést kapnak, másrészt egy úgynevezett tudományos és műszaki bizottság, amelynek elnöke az INRA (Országos Mezőgazdasági Kutatóintézet) Erdészeti Főosztályának mindenkor vezetője. Az IDF teljes létszáma mintegy 40 fő, amelyből 15 fő erdész (mérnök, technikus végzettségű). A párizsi központon kívül 4 kirendeltsége és két regionális egysége van.

Az intézet tevékenysége az alábbi témák köré csoportosítható:

- Erdei fafajok (szelídgesztenye, kocsányos, kocsánytalan és vörös tölgy, duglász, luc, fekete- és tengerparti fenyő, bükk, madárcseresznye, fatermesztési célú dió, nyárok).
- Technika és gazdaságtan (biodiverzitás, erdőtelepítések, erdészeti ökonómia, szaporítóanyag, a faanyag minősége, termőhely).
- Fák és városrendezés (utak és más infrastruktúrák rendezése, sorfásítások, parkok és kertek, növények és vízminőség).

Az IDF 1997. évi 20 millió frankos költségvetésének 60%-át közalapokból, nevezetesen az Országos Erdészeti és a Mezőgazdasági Fejlesztési Alapból, míg a maradék 40%-ot az intézet képzési, ismeretterjesztési, szaktanácsadási tevékenységének árbevételéből, valamint hazai és nemzetközi programokban való részvételből finanszírozza.

A két intézet szakértői a pályázat előkészítése során a következő célkitűzéseket és elvégzendő feladatokat fogalmazták meg:

A feladat célkitűzései:

1. Az új magánerdő-tulajdonosok elvárásainak, igényeinek jobb megismerése és elemzése.
2. Annak vizsgálata, hogy anyagi, emberi, szakmai, szervezeti és szakképzési szempontból hogyan és milyen feltételek között lehetséges ezen igények kielégítése.
3. A fentiekkel összefüggésben az ERTI sajátos tevékenységi stratégiájának kidolgozása és megvalósításának előkészítése.

A célok eléréséhez a következő feladatokat kellett végrehajtani:

1. Egységesített kérdőíves felmérés alapján a tulajdonosi igények és elvárások felmérése, kiegészítve a magyar erdőgazdálkodás intézményi szereplőinek véleményével.
2. A felmérés eredményének jelentés formájában történő kiértékelése.
3. A jelentésben foglaltak széles körű megvitatása (12 magyar és 12 francia szakértő és erdőtulajdonos által alkotott kétoldali munkacsoport mindkét országban lebonyolításra kerülő eszmecsereje alapján).
4. A jelentés leadása a brüsszeli PHARE Irodához.

A pályázat elfogadását követően 24 fős vegyes munkacsoportot hoztunk létre (12 francia és 12 magyar tag részvételével). A munkacsoport tagjai között helyet kaptak a szakminisztériumok, az állami erdőgazdálkodók, az erdőrendezés, erdőfelügyelet, a kutatás képviselői éppúgy, mint a szakmabeli és nem szakmabeli erdőtulajdonosok, különböző társulási formákban gazdálkodók, magánerdész szaktanácsadók, erdőtulajdonosok képzési, érdekképviselői, támogatási szervezeteinek munkatársai.

A vegyes munkacsoport tagjait folyamatosan tájékoztattuk a program aktuális helyzetéről és két szeminárium keretében volt alkalmuk személyes találkozásra és a tapasztalatok közvetlen kicserélésére (Bugac, 1997. június 16-20., Autun, 1997. november 22-29.)

Az első, magyarországi találkozó során a munkacsoport tagjai a 71 erdőtulajdonos személyes megkeresésével lebonyolított és egyéni beszélgetéssel kiegészített egységes kérdőíves felmérés eredményeiről beszámoló jelentést és a magyar magánerdő-gazdálkodás helyzetét, problémáit vitatták meg a következő témakörök szerint:

- Gazdálkodás, szabályozás, pénzügy, adózás.
- Fejlesztés, tájékoztatás, képzés, tanácsadás, szakmai szervezetek és képviselők.
- Értékesítés, fapiac.

A második, Franciaországban megrendezett szeminárium során a résztvevők az ERTI helyzetét, működésének társadalmi és gazdasági feltételeit elemezték, és az IDF adottságaival történő összehasonlítás után értékelték az ERTI lehetséges stratégiáinak kedvező és kedvezőtlen vonatkozásait, majd pedig kimunkálták egy ERTI akciótervet és választák a program folytatására vonatkozó elképzeléseket a következők szerint.

Az ERTI akciótervének vázlatja a magyar magánerdő-gazdálkodás fejlesztése témakörében

Mielőtt a konkrét akciótervet meghatároznánk szükséges, hogy rámutassunk az ERTI táblázatos formában felvázolt stratégiájának erős és gyenge pontjaira.

Hátrányok:

- Az ERTI nem tudja felvállalni – csak közvetett módon az erdész szaktanácsadók és az ÁESZ segítségével – a magánerdő-tulajdonosok képzését, mivel erre nincs meg a megfelelő emberi erőforrás háttere.
- A magánerdő-gazdálkodás piacán a képzés, tájékoztatás, kutatási eredmények gyakorlati bevezetése iránt már most is igény mutatkozik, ez azonban még nem jelent és jó ideig nem is jelent majd fizetőképes keresletet. Az ilyen irányú tevékenység megindítása a kezdeti időszakban nagyarányú, de a későbbiekben is legalább részleges állami támogatást igényel.
- Nincsenek tisztázva azok a központi források és lehetőségek, amelyek részben vagy egészben az ERTI ilyen irányú tevékenységét biztosítanák.

Előnyök:

- Az ERTI megtartja és továbbviszi eddigi tevékenységei teljes körét és ugyanakkor nyit a magánerdő-gazdálkodás felé is. Ez a több lábon állás – megfelelő finanszírozás és kereslet mellett – stabilabbá teheti az intézet létét, megerősítheti pozícióit.
- Az erdész szaktanácsadókkal való direkt kapcsolattartás, az ő tájékoztatásuk, képzésük, minősítésük útján lehetőség ad az ERTI-nek a magánerdő-gazdálkodás napi problémáinak megismeréséhez és a stratégiai döntéseket előkészítő tudományos tevékenysége során ezen problémák felvetéséhez és képviseléséhez.
- A felvázolt stratégia és akcióterv csak óvatos nyitást jelent, viszonylag kis anyagi és emberi erőforrás felhasználását igényli, s mint ilyen kevesebb kockázati elemet tartalmaz az intézet vonatkozásában, mint egy offenzív stratégia.

A stratégiában megfogalmazott tevékenységek ellátásához a következő emberi erőforrások és infrastrukturális háttér szükséges:

ERTI Központ Budapest: Mintegy 4-6 fő alkalmazása részben főfoglalkozásuként, részben megbízás alapján. Az előbbiek körében 1 fő erdőmérnök és 1 fő technikus, akiknek feladata lesz a képzési, tájékoztatási feladatok koordinálása, kapcsolattartás, képviselő, szervezés, adminisztráció. Munkájukat eseti megbízás keretében segíti 1 fő számítástechnikai szakember (a magánerdő-gazdálkodók és szaktanácsadók részéről felmerülő kérdések, jogszabályi és adózási előírások aktualizált, többféle módon lekérdezhető adatbankjának létrehozása), 1-1 fő erdészeti szakterületen ismeretekkel rendelkező jogász és közgazdász (erdész ökonómus, adószakértő), akiknek feladata lesz részben az adatbank folyamatos aktualizálása, részben az időközben bekövetkező változásokról információk kiadása és tanfolyamok tartása az erdész szaktanácsadók részére (az oktatók oktatása). A továbbiakban a képzés és minősítés tekintetében módszertani segítségként igénybe vehető esetenként oktatástechnikában jártas szakemberek munkája is.

ERTI Sárvári és Püspökladányi Kísérleti Állomása: Ezen állomásokon 1-1 fő gyakorlati tapasztalatokkal, ismeretek-

kel rendelkező erdőmérnök vagy erdésztechnikus alkalmazása azzal a céllal, hogy a dunántúli és az alföldi régióban felmerülő képzési, tájékoztatási feladatokat ellássa és közvetlen kapcsolatot tartson a térségben gazdálkodó magánerdő-tulajdonosi szervezetek, hatóságok, hivatalok képviselőivel.

A fenti 6-8 fős csoport működési feltételeit (munkabér, megbízási díjak, működési költség, számítógép, gépkocsi stb.) állami támogatásból szükséges biztosítani. Az állomások bővítése a későbbiekben az igénytől függően indokolt lehet (Kecskemét, Mátrafüred).

A magánerdő-gazdálkodás fejlesztését segítő ERTI csoport a stratégiában leírt egyes tevékenységeket a következő módon végezhetné.

1. *Kutatások végzése és információk terjesztése:* A magánerdő-gazdálkodást érintő, annak érdeklődésére számot tartó ERTI kutatási eredmények gyors és hatékony közzététele, kiajánlása az ÁESZ, az erdész szaktanácsadók és a magánerdő-tulajdonosok kialakuló szervezetei felé.

2. *Részvétel az állami szintű stratégiai döntések előkészítésében:* A szaktanácsadói hálózat segítségével összegyűjtött, az erdőtulajdonosok körében felmerülő problémák megjelenítése és képviselője a döntés-előkészítés folyamatában.

3. *Részvétel a szaktanácsadói és szakképzési hálózat működésében:* Ez kétirányú tevékenységet jelent. Egyrészt az erdész szaktanácsadók folyamatos informálása a jogi és közgazdasági környezet változásairól, brosrakkal, jól behatárolt, célorientált tanfolyamok tartásával. Amennyiben a főhatóságnak erre igénye van – „tudásközpontként” működve – az ÁESZ, a Soproni Egyetem és a gyakorlati erdőgazdálkodás megfelelő szakembereinek bevonásával – az ERTI elláthatja az erdész szaktanácsadók minősítésével kapcsolatos feladatokat is. Másrészt helyi, megyei vagy régió szintjén tanfolyamok szervezése a magánerdő-tulajdonosok, illetve különböző szervezeteik képviselői részére, amelyeknek szervezési, előkészítési, koordinálási munkáit az ERTI vállalná fel, de a tanfolyamok megtartására jellemzően a helyi erdész szaktanácsadókat és az ÁESZ munkatársait kéri fel megbízás alapján.

4. *Tájékoztatás:* A magánerdő szektor szereplőit színes, közérthető brosrakkal, információs anyagokkal kell ellátni, amelyeknek szerkesztését a megfelelő szakértők bevonásával az ERTI vállalhatná fel, terjesztésében pedig a magánerdő-tulajdonosokkal napi kapcsolatban állók (ESZ igazgatóságai, az erdész szaktanácsadók) segítségét venné igénybe. Itt jutna fontos szerephez a kialakítandó adatbázis is, ami aktualizált fapiaci információkat is nyújthatna az érdeklődőknek. Megfontolást érdemel az Erdészeti Lapok magánerdőkkel foglalkozó időszakos mellékletének kiadása is.

Az ERTI szerepe lenne a 3. és 4. pontban leírt tevékenységekhez az agrártámogatások és különböző alapok, alapítványok támogatási lehetőségeinek felkutatása, a pályázatok benyújtása és végigvitele.

A PHARE program folytatására vonatkozó elképzelések

Magyarország európai integrációs törekvései maradéktalan megvalósítása érdekében szükségesnek látjuk az IDF és az ERTI közös PHARE programjának folytatását, amelynek keretében:

Az ERTI stratégiája a magánerdő-gazdálkodás fejlesztésével kapcsolatban (partnerek és kedvezményezett területek)

Kinek? Kivel?	Hatóságok				Közületi erdőgazdálkodók	Magánerdő-gazdálkodók					Tanácsadók	Kamarák	Nagy közönség	Kutatás	Szakképzés és oktatás
	FM EH	FM MF	MF	EÁSZ		kis	közép	nagy	szövet-ségek	társu-lások képviselői					
<i>Intézményi és politikai tevékenység</i>															
A/1. Részvétel az állami szintű stratégiai döntések előkészítésében	◐	◐		◐							◐				
A/2. A tanácsadói és képzési hálózat mozgatása	◐	◐	◐	◐	◐						◐	◐			◐
<i>Termelési tevékenységek</i>															
A/3. Kutatások végzése és információk terjesztése											◐	◐		◐	◐
<i>Terjesztési tevékenységek</i>															
A/4. Szakképzés				◐	◐	◐	◐	◐	◐	◐	◐	◐			◐
A/5. Tájékoztatás				◐	◐	◐	◐	◐	◐	◐	◐	◐	◐		◐
<i>Stabilitást biztosító tevékenységek</i>															
A/6. Imázsának szilárdítása	◐	◐		◐	◐	◐	◐	◐	◐	◐	◐	◐	◐	◐	◐
A/7. Hálózatok létesítése	◐	◐		◐	◐	◐	◐	◐	◐	◐	◐	◐	◐	◐	◐

Tevékenységek: Meglévő: ◐ Fejlesztendő: ◐ Meglévő és fejlesztendő: ◐

FMEH = FM Erdészeti Hivatal, FMMF = FM Műszaki Fejlesztési Oktatási és Kutatási Főosztály, MF = Megyei Földhivatalok, Kamarák = Agrár Kamara, Mérnök Kamara

1. Az IDF fogadja az ERTI kutatóiból és a magánerdő-gazdálkodással foglalkozó csoport néhány tagjából álló magyar delegációt (4-5 fő). A rövid, 1-2 hetes gyakorlat célja egyrészt az, hogy az IDF-nek a tájékoztatásban végzett munkáját mélységében és folyamatában megismerjük (hogyan szerkesztik a magánerdő-tulajdonosoknak szóló lapot, kiadványokat, broszúrákat, milyen eszközökkel dolgoznak, hogyan keresik meg a tulajdonosokat ezekkel az információkkal, milyen az adatbázisuk felépítése, működése, szolgáltatásaik). Hasonló módon meg kell ismerni a képzési tevékenység szervezési részét, a tanfolyamok témájának, a felkért előadók kiválasztásának, a meghirdetésnek és előkészítésnek, továbbá a finanszírozásnak és a lebonyolításnak a kérdéseit. Másrészt az ERTI kutatók az IDF szakembereivel együtt dolgozva megismerhetik a magánerdő-tulajdonosok körében végzett fejlesztő, a kutatási eredményeket gyakorlatba bevezető munka részleteit.

2. A másik magyar csoport főként azokból a magyar magánerdész szaktanácsadókból állna, akiknek munkájára az ERTI alapvetően építeni szeretne a szaktanácsadói hálózat működésében, a tanfolyamok tartásában stb. A hasonló létszámmal és időtartammal tervezett gyakorlat során a magyar résztvevőket a Franciaországban működő CRPF (Erdőtulajdonosok Regionális Központja) fogadja. A szaktanácsadók együtt dolgozva a francia kollégákkal megismernek a magánerdész szaktanácsadás napi menetét, problé-

máit, a praktikus megoldási lehetőségeket. A csoport a tanulmányút során részt venne a helyi CRPF által a magánerdő-tulajdonosok számára meghirdetett tanfolyamon is.

3. A tervezett program második szakaszában egy francia kollégákból álló csoport látogatna Magyarországra módszertani oktatást tartani az ERTI által nagy számban összehívott erdész szaktanácsadóknak. Egy régióra vonatkoztatva modellként beindítaná a vázolt szaktanácsadói rendszert.

Mind a három ponthoz kapcsolódóan ki kell hangsúlyozni, hogy francia részről nem szakmai ismeretek átadásáról lenne szó, hiszen senki sem kérdőjelezi meg a magyar magánerdész szaktanácsadók felkészültségét. A program lényege egy már „bejáratott” rendszer működésének a megismerése. A célunk az, hogy a magyar kollégák elsősorban új módszertani ismeretekre, ötletekre tegyenek szert és olyan információkat kapjanak, amelyek segítségével a nálunk is várhatóan fellépő problémák egyszerűbben kezelhetővé, vagy még inkább megelőzhetővé válnak.

A fenti program ismertetését és a folytatására vonatkozó elképzeléseket azzal a szándékkal adjuk közre, hogy a szakma ezzel kapcsolatos észrevételeinek, módosító javaslatainak minél szélesebb körben hangot adjon, akár az Erdészeti Lapokban, akár közvetlenül az Erdészeti Tudományos Intézetnél.

a Kétoldalú Munkacsoport

Írom a magamét

Törvényértelmezés

Az új erdőtörvény (maradjunk ennél a rövidített név-nél, ami a köztudatban elterjedt) legfontosabb erdőál-lomány-gazdálkodási előírásairól szoltunk az Erdésze-ti Lapok 1998 februári számában.

Most az előírások alkalmazásának néhány gyakorlati gondját nézzük át a törvény 61. paragrafusának előírásainak tükrében. Akad ebben olyan előírás, amit a korábbi törvény nem szabályozott, csak útmutatókban került meghatározás-ra; viszont talán éppen a magánerdő-gazdálkodásra tekin-tettel törvénybe, illetve végrehajtási rendeletbe kellett be-emelni, hogy legyen ilyen súlyú hivatkozási alapja az eljá-rások, döntések meghozatala során az erdészeti hatóságok-nak. Egyik-másik tétel, különösen a végrehajtási rendelet (29/1997. (IV. 30.) FM rendelet) már egészen „lemegy” az apró gyakorlati megkötések szintjéig. (Pl. fák szakszerű megjelölése.) Ugyanakkor új és nagy hangsúlyt kapott a ve-getációs időben, időszakban a fakitermelés végzésének ti-lalma, amit a természetvédelmi törvény erőteljesebben is megfogalmaz.

Tulajdonképpen érthető mindkét fenti szabályozás.

A magántulajdonon alapuló erdőgazdálkodásban az új tu-lajdonosok jelentős része az erdészeti hatóság bármilyen rendelkezésénél döntésében, szakmai állásfoglalásánál min-dig azt kérdezi: „Milyen jogszabály írja elő?”

A vegetációs időben folytatott, végzett fakivágások, fa-kitermelések korlátozása, tiltása mindenképpen helyeselhető rendelkezés, amelynek hiánya, vagy inkább az ilyen idő-szakban folytatott fakitermelés – lombjában vágott fa dőlése – mindig is irritálták a közvéleményt, de igazából erdészeti szakmai szempontjából sem volt kívánatos tevékenység.

A teljesség igénye nélkül néhány kiemelést érdemlő tétel a következő.

A gyérítés és a felújító vágás során, az adott termőhelyre jellemző őshonos mellékfajokat az erdészeti hatóság által előírt mértékig meg kell hagyni. Az elegyes állomány ki-alakulását, az őshonos fafajok jogos védelmét biztosítja ez a rendelkezés. Újszerű megfogalmazás, szakmai igényesség és gyakorlati kivitelezésben nagy figyelmet kívánó előírás.

A gyérítés és a felújító vágás csak akkor engedélyezhető, ha a kivágásra tervezett fák szakszerű megjelölése előzetesen megtörtént. Ennek hiányában a fakitermelés végrehaj-tása nem engedélyezhető. Igaza van a jogszabálynak.

Csak az emberben megmozdul a kisördög, hogy az en-gedélyezett fakitermelés végrehajtása után ki és hogyan tud-ja azt ellenőrizni, hogy valóban csak a megjelölt fákat vág-ták ki.

A vegetációs időben történő fakivágásról, annak csak kü-lönösen indokolt esetben való engedélyezhetőségéről már szoltam, csak nem tettem hozzá, hogy az esetlegesen ilyen időszakban végzett fakitermelést az erdészeti hatóság meg-tilthatja. Mondjuk azért, mert a természetvédelmi hatóság a védett természeti területen lévő erdőben azt megtiltja, mi-után a természetvédelmi törvény szerint ehhez az ő külön hozzájárulása szükséges és csak kivételesen indokolt eset-ben adja meg, ilyen lehet a növény-egészségügyi ok. Érde-kes összehasonlítani a két törvény idevonatkozó két szavát. Az erdőtörvény, különösen a természetvédelmi törvény ki-vételesen indokolt esetben ad erre lehetőséget. Milyen gaz-dag és kifejező a magyar nyelv, de azt mégse magyarázták meg, mi az eltérő a kifejezésben. Talán csak az, hogy ne ugyanaz a szó szerepeljen mindkét törvényben és törje a fejét az erdőgazdálkodó, mi a különösen és mi a kivételesen szó számára fontos gyakorlati tartalma. Majd csak meg-egyezik a két hatóság, ha ilyen konkrét ügy felmerül.

Majd abban is kell dönteni, hogy az erdőtörvény ezt a szabályozást „a felújító vágással történő fakitermelésre”, míg a természetvédelmi törvény általában „fakitermelésre” fogalmazta meg. Tényleg elég szép számmal akad egyeztetni való dolog a két törvény értelmezésében, al-kalmazásában, és végrehajtásában. Vélhetően erre folya-matosan sor kerül, mert jelenleg az erdőgazdálkodók igen-csak vergődnek a még nem pontosított egyeztetett rend-elkezések hálójában, majdnem azt mondhatom útvesztőjében. Ráadásul pénzről is szó van ezekben az ügyekben, szabá-lyozásokban.

Akad ebben a paragrafusban nagyon fontos rendelkezési jog. Nevezetesen, hogy az erdészeti hatóság a fa kiterme-lését korlátozhatja vagy megtilthatja, ha az erdőgazdálkodó az erdőfelújítás pénzügyi, szakmai kötelezettségének jog-szabályban megszabott módon, illetve határidőre nem tett eleget.

Ez a leghatásosabb szabályozási lehetőség. Minden erdőgazdálkodó bukszáját érzékenyen érinti, hogy az üzemtervi éves fakitermelési lehetőség adta faanyagot nem vághatja ki az erdejéből. Kell ez a jogkör, mert bizony eddig is és a jövőben is várhatóan előfordul, hogy a tulajdonos levágja vagy le akarja vágni az erdejét, de semmit nem tett az egyéb, főleg erdőfelújítási kötelezettségeinek teljesítése érdekében.

Szinte magára hagyja a felújítandó területet, „elfelejti” az erdőművelési munkák elvégzését. Nem igazán szeretek ilyen témával a magánerdő-gazdálkodásban tapasztalható (máshol is előfordult, előfordul, csak arányait tekintve jóval kisebb mértékben) – tisztelet a kivételnek – idevágó példára hivatkozni.

Sajnos, akad szép számmal első-, másodfokú, sőt egyre több bírósági ügy, amelyben a fakivágások megtiltása, vagy annak engedély nélküli elvégzése, erdőfenntartási munkák el nem végzése miatt elmarasztalásokra került sor.

Miért is korlátozható vagy tiltható meg a fakivágás? (Csak kivonatosan és a legfontosabbak.)

– Ha az erdőgazdálkodó az erdőfenntartási járulékot (vagy uram bocsá, ha a kivetett erdőgazdálkodási bírságot) határidőre nem fizette be. Az erdőfenntartási járulék kell az erdőfelújítások finanszírozására stb.

– Ha engedély nélküli vagy szakszerűtlen fakitermelést végzett. Itt a jogszabály bővített szövegeként leírja, ha a

szakszerű és tartamos erdőgazdálkodást jelentősen veszélyeztető fakitermelést végez. Úgy érzem, ebben van egy kiskapu, ami talán nem szükségszerű. Ne történjen szakszerűtlen és engedély nélküli fakitermelés.

– Ha az erdőfelújítási kötelezettségét és az erdészeti hatóság által elrendelt erdővédelmi munkákat nem teljesítette. Az erdők folyamatos fenntartása, fennmaradása érdekében talán ez a legfontosabb szakmai teendő az erdőgazdálkodó részéről.

Érdekes szabályozás, ami ilyen megfogalmazásban eddig nem látott napvilágot, mely szerint az erdészeti hatóság határidő kitűzésével elrendelheti a fa kitermelését, ha az az erdő egészségi állapotának megőrzése, javítása vagy az erdő felújítása érdekében szükséges. Pozitív minőségű döntési jog az erdő érdekében, hiszen előfordulhat, hogy az erdőgazdálkodó nem akarja elvégezni mondjuk az ún. száradék- vagy egészségügyi termelést, mert az nem kifizetődő a számára, vagy túl sokáig akarja elhúzni a bontóvágásokat, ami a felújítást hátráltatná, vagy piaci problémák miatt a szakmailag, üzemtervileg szükségesnél tovább hagyja lábon a faállományt.

(A kézirat 1998 márciusában érkezett a szerkesztőségbe.)

Dr. Balázs István

II. ERDŐK HETE 1998. október 5-11.

A Föld lakossága rohamosan növekszik, egyre nagyobb az igény az erdő és az erdőből kitermelt faanyag iránt. Felvetődik a kérdés, jó-e, ha az emberek élettevékenységük során fát használnak fel? Van-e más megfelelőbb anyag, melynek alkalmazása kevésbé befolyásolja környezetünk alakulását? Bizonyítható, hogy a fa a legkörnyezetbarátabb alapanyag, amely újratermelhető és a természeti körfolyamatok része.

Az OEE Erdészeti Erdei Iskola Szakosztálya ez évben másodszor rendezi meg az Erdők Hete programsorozatot. Célunk a környezeti nevelés eszközeivel, a társadalom rétegeire hatva a környezeti tudat formálása. Rávilágítani, hogy életprogramunk csak a természet, a társadalom és egymás életprogramjának tiszteletben tartásával, segítségével, a jövő generáció érdekeinek szem előtt tartásával valósítható meg.

Az erdő fontosságának, valamint hozamainak szélesebb körben való tudatosítása, az erdészeti kultúra terjesztése, és a valós értékek szerinti kedvező társadalmi megítélés elérése a feladatunk. A szakmai, gyakorlati munkában dolgozók bevonásával, munkahelyek megtartásával, kapcsolódó tevékenységek révén, további munkahelyek teremtése.

Az ágazat eredményesebb pénzügyi támogatásának szorgalmazásával, az oktatás, továbbképzés, kutatás feltételeinek hosszú távú megteremtése.

E munkába be kell vonni az óvodásokat, nyugdíjasokat, döntéshozókat, erdészeti szakembereket, magánerdő-tulajdonosokat. A társadalom minél több rétegére hatva, elősegíteni egy tudatos környezetbarát magatartás kialakulását.

A közös munka eredményeként a felnövekvő generációnak és a felnőtt korosztálynak a természettel való kapcsolata kedvezőbbé válik, a környezetbarát fából készült termékek iránti igénye megnő. Ez a kedvező folyamat egyben alapja az erdészeti szakma jobb megbecsülésének, fejlődésének, oktatási, kutatási tevékenysége elismerésének, a társadalom és döntéshozók hathatósabb támogatásának.

Az Erdészeti Erdei Iskola Szakosztály tagjai nevében felhívok minden erdőt és szakmánkat szerető és tenni akaró erdészt és erdőt kedvelőt, hogy az Erdők Hete programsorozatban vegyen részt. A programsorozat kiemelt témája az

ERDÉSZET ÉS A TÁRSADALOM.

Egyre többen ismerik fel, hogy a közönségkapcsolat, az arculatformálás mára nélkülözhetetlenné vált mindennapos munkánk során. Konferenciát szervezünk e témakörből, hogy szakemberek és tenni akarók az erdészet közös nyelvén megfelelő hatékonysággal szólaljanak meg.

Az Erdők Hete önszervező és alulról szervezett. Elsősorban a szakosztály tagjai adnak információt és szervezik a környezetük rendezvényeit. Kérem a tervezett programokat *Dósa Gyula* titkárnak, vagy a szakosztály elnökének bejelenteni. E beharangozó mellett más információs csatornákon is szervezzük a programokat, melyeket egy összefoglaló kiadványban adunk közre.

Üdv az erdésznek

Ormos Balázs
Erdészeti Erdei Iskola Szakosztály
elnök

MÁTYÁS CSABA

Alapelvek és szempontok a hazai erdők természetességének megítéléséhez

A közelmúltban több olyan állásfoglalás és javaslat került a szakmai nyilvánosság elé (így pl. Bartha Dénes, Madas Katalin, Szodfridt István tollából), amely a hazai erdők természetességének valamilyen kategóriával vagy számszerű mutatóval való jellemzésének lehetőségét elemezte. Ezzel tovább bővült az a szakmai gondolatcsere, amelynek középpontjában egy természetközeli erdőgazdálkodás megvalósítása áll. Abban mindenki egyetért, hogy nagyon hasznos lenne a jelenlegi „örökölt” állapotok értékelése. A természetességet érthető okokból csak az érintetlen, őserdei állapottól való viszonylagos eltérés mértékével tudjuk kifejezni, az általunk választott jellemzőkkel (többek szerint erre legkézenfekvőbb a faji sokféleség).

A természetesség megítélésénél elsőrendű problémaként jelentkezik a viszonyítási alap kérdése, vagyis világosan meg kellene tudni mondani, hogy mihez képest értékeljük az eltéréseket. Úgy tűnik, mintha e tekintetben nagyon szerencsés helyzetben lennénk, hiszen a hazai vegetációkutatás és erdőtipológia alapos munkát végzett, kiterjedt és részletes leírásokhoz lehet visszanyúlni. A cönotaxonómia által meghatározott erdőtürsulásokhoz való viszonyítás azonban több ponton problémákat vet fel, amelyek közül itt csak néhányat emelek ki:

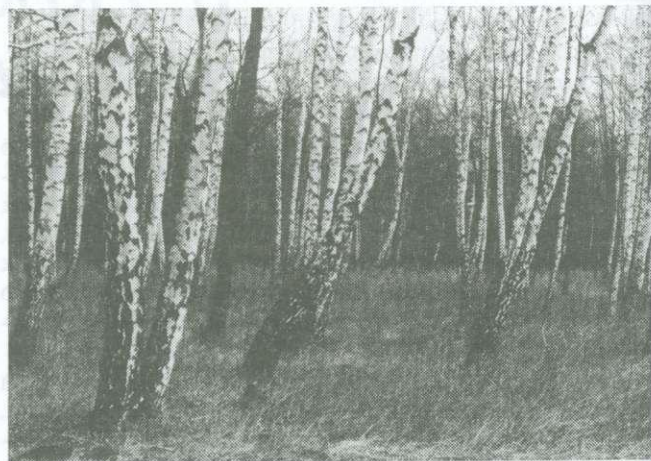
1. Az erdőgazdálkodás során nemcsak a felújítások, hanem a tisztítások, gyérítések során is üzemtervileg meghatározott fajpreferenciákat alkalmaz a gazdálkodó, azaz a faállományban a számára kedvező, illetőleg üzemtervileg előírt fajok javára tevékenykedik. Mindez a türsulások összetételének tartós változását jár. A türsulásokat leíró botanikus ezektől a hatásoktól nem tud elvonatkoztatni, hiszen az ország területén mindaddig nem léteztek tartósan érintetlenül hagyott területek. A cönológiai rendszerezés tehát – jobb híján – eleve a természetességtől többé-kevésbé távoli növénygyűjtéseket ír le. (Felmerül a gyanú, hogy az érintetlen állapotú erdőkben vajon nem sokkal kevésbé karakteres eltérések mutatkoznak-e majd meg, mint amilyeneket ma a cönotaxonómia rögzít.)

2. Az már csak másodlagos kérdés, hogy mivel a türsulások rendszerezésének a fajösszetétel és annak hasonlóságai képezik alapját, a türsulás megjelenését dominánsan meghatározó faállomány nem érvényesül jelentőségének megfelelően. A besorolásban a fajszám szempontjából uralkodó lágyszárúak jutnak kiemelt szerephez, holott erdőállományainkban ezek csak a „maradékpotenciál” hasznosítására rendezkedhetnek be, vagyis az éves produkció alig 2-3%-át nyújtják. Fajösszetételük pedig jelentős mértékben függ az állomány korától, kezelésétől, a koronaszint záródásától stb. (Persze nem vitás, hogy a lágyszárú flóra bizonyos elemei a bolygatottság és a környezeti terhelés nagyon is használható indikátorai.) Mindezek miatt a türsulás-rendszertanban az erdőállományok csoportosítása, besorolása nem feltétlenül a legfontosabb ökológiai tényezők szerint történik. Úgy pl. a talajkémhatás (lásd: „mészkerülő türsulások”) túlértékelődik a vízgazdálkodási és klímahatásokkal szemben, amelyek a potenciális vegetáció elsődleges meghatározói.

3. Az erdőgazdálkodási tevékenység miatt a faállományokban tapasztalható karaktereltolódás és egységesítés nemcsak a türsulások fajösszetételét érinti, hanem legalább ekkora mértékben az állomány struktúráját, színtezettségét is. A klasszikus szálalóerdő üzem mód kivételével az erdőnevelés célja a lehetőleg minél egységesebb méreteloszlású faállomány létrehozása. Talán megköcskáztható az a kijelentés, hogy a korösszetétel és állományszerkezet tekintetében természetes állományaink messzebb vannak a feltételezhető érintetlen állapottól, mint a fajösszetétel vonatkozásában. Erdőállományaink jellemzően egykorúak, hiányoznak a túlkoros egyedek, a lábon száradt és kidőlt, korhadó fák, hogy az érintetlen erdő csak néhány fontos elemét említsük.

4. Innen nézve néhány olyan kérdés fontossága is leértékelődik, amelynek éppen az erdőművelő tulajdonítana nagyobb jelentőséget: ilyenek az eredet kérdése, azaz, hogy mag- vagy sarjeredetű-e az állomány, milyen szukcessziós fázist képvisel az állomány összetétele, egyáltalán: mesterséges vagy természetes felújítás révén jött-e létre, milyen mértékben végeztek pótlásokat stb. Az erdőgazdálkodás szempontjából nagyon negatívan megítélt többszöri sarjztatás pl. önmagában keveset mond a természetességről. Sőt. Genetikai vonatkozásban sarjztatott kocsánytalan tölgyeseinket autentikusabbnak ítélem, mint a mageredetűeket, hiszen nagyobb valószínűséggel képviselik a helyi, őshonos populációk génkészletét, mint az ismeretlen eredetű ültetett állományok. A szukcessziós stádiumok tekintetében sem lehet arra az egyoldalú álláspontra helyezkedni, hogy kizárólag a (feltételezett) klimax zárótürsulás képviselheti a természetes erdőállapotot, hiszen a természetességhez a bolygatottság elengedhetetlenül hozzátartozik, tehát a korai szukcessziós stádiumok ugyanolyan természetesek, mint a későiek.

Fentiekből az következik, hogy a természetesség teljes körű megítéléséhez nem lehet elegendő egy pontosan nem rögzíthető – és tegyük hozzá, nem is mindig egyértelműen meghatározható – türsulás fajösszetételéhez való viszonyítás (itt utalnék Szodfridt István cikkében leírtakra lapunk júniusi számában), hanem sokoldalú

lúbb megközelítésre volna szükség, amelyben az állományszerkezet egy nagyon fontos elemet képvisel.

Mindezen fenntartások megfogalmazása mellett elengedhetetlenül fontos, hogy a természetesség kérdésében előrelépjünk, nemcsak a törvényi előírások megvalósítása miatt (l. a mellékelt állásfoglalásban), hanem azért is, mert szakmai érdekből mielőbb ki kell jelöljünk azokat a határokat, amelyeken belül a természetközeli erdőgazdálkodás feltételei megvalósíthatók. Az erdőszetnek, mint szakmai közösségnek elemi kötelessége annak tisztázása a társadalom és az érintett alaptudományok felé, hogy az erdőterület egy részén távlatilag sem valósulhat meg természetközeli gazdálkodás, és ennek nemcsak ökonomiai, hanem ökológiai okai is vannak.

A természetességről folyó vitában alapkövetelmény, hogy az újonnan felmerülő fogalmakat egységesen értelmezzük, és legalább a természetesség legalapvetőbb kategóriáit meghatározzuk. Az MTA Erdőgazdálkodási Albizottsága kísérletet tett arra, hogy a különböző vélemények feltárása alapján javaslatot tegyen néhány fogalom tartalmára és célszerű használatára. Az utólagos hozzá-

szólások alapján véglegesített állásfoglalást a mellékelt, keretbe foglalt szöveg tartalmazza.

A természetességi fokozatokkal kapcsolatban az alábbiakat kell megjegyezni, illetve kiemelni:

1. Még a régebben védettség alá helyezett erdők is magukon hordják a korábbi gazdálkodás nyomait, hatásait. Hosszú-hosszú évtizedek telnek még el addig, amíg érintetlen, őserdő jellegű erdők alakulnak ki Magyarországon. Itt nemcsak a kor- és állomány-szerkezetben szükséges változásokban kell gondolkozzunk, hanem számolnunk kell a potenciálisan lehetséges növény- és állatfajok visszatepedéséhez szükséges idő hosszával is. Ez egyes ritka elegyfák esetén akár évszázadokban is mérhető időt vehet igénybe. És akkor még nem beszélünk a közvetett hatásokról, amelyek még a legszigorúbb védettség mellett is hátráltathatják vagy akár lehetetlenné tehetik a kívánt állapot kialakulását (vadállomány, immisziós terhelés, agresszív gyomfajok betelepítése stb.). Mindezek miatt jelenleg az érintetlen, őserdőszerű állapot, mint természetességi kategória inkább csak elméleti jelentőséggel rendelkezik, viszonyítási alapként – megfelelő példák hiányában – nem használható.

2. A további természetességi fokozatok kiinduló és vonatkoztatási alapja, a „természetes erdő” egyáltalán nem őserdőszerű állapotot takar, hanem azokra a jellegzetes erdőállományokra utal, amelyek a természetközeli erdőgazdálkodás során adott termőhelyi feltételek mellett kialakulnak. Ez a meghatározás szándékoltan tág, ha tetszik „tudománytalan”. Tulajdonképpen a klasszikus cönológia sem tehetett mást Közép-Európában, mint hogy az évszázados gazdálkodás által formált erdőállományokból vezette le társuláskategóriákat, amelyek alkalmazhatósága és érvényessége a fentebb már ismertetett korlátokkal rendelkezik. Tehát a természetes erdők is többé-kevésbé emberi behatás alatt álló állományok, nem kizárt mesterséges eredetűek sem, pusztán jobban megfigyelhetők a cönológiai kategóriáinak, mint a „természetes” erdők.

3. A „természetes” erdőkhez sorolandók az összetételükben jelentős mértékben megváltoztatott állományok, valamint a gazdálkodási hibák folytán kialakult rontott erdők, hiszen ezek is még konszociációként a természetesség több elemével rendelkeznek, mint a kultúrerdők.

4. A faültetvény tulajdonképpen a kultúrerdő egy speciális formája. Az ültetvények egyértelmű elkülönítése a kultúrerdektől azonban nagyon fontos, mivel az ültetvény a gazdálkodás módja, célja és az ökológiai feltételek tekintetében távolabb esik a kultúrerdektől, mint a kultúrerdő a természetes erdektől.

5. Az állásfoglalásban megadott definíciók csak az elképzelés szintjén kívánják rögzíteni az egyes fokozatokat és gyakorlati alkalmazásuk esetén szükséges azok számszerűsítése és kiegészítése (pl. állomány szerkezeti jellemzőkkel).

A természetesség valamilyen pontosabb meghatározásáig is fontos lenne, hogy legalább tájékoztató jellegű adatokkal rendelkezünk a hazai erdők, ill. azon belül egyes régiók, körzetek, tájak erdőterületének természetességéről.

Mindaddig, amíg sor nem kerül egy, a gyakorlatban valóban jól alkalmazható, egyértelmű mutató széles körű alkalmazására – ez nyilvánvalóan évekbe fog telni –, a természetesség gyors, nagy területű és aránylag egyértelmű megítélésére egyedüli megoldásként a meglévő, erdőterületet leíró adatbázis kínálkozik. A számos rögzített jellemző közül a faállománytípus az, amely közvetetten kapcsolatba hozható cönológiai kategóriákkal, és így áttételesen a természetesség közelítő, informatív jellegű megítélésére is alkalmas lehet. Az MTA Erdőgazdálkodási Albizottsága által javasolt természetességi fokozatok az erdőleírások faállománytípusával összhangba hozhatók.

Kísérletet tettem arra, hogy a hazai erdőrendezés által használt faállománytípusokat az MTA Erdőgazdálkodási Albizottsága által javasolt négy kategóriába csoportosítsam, erre itt két példát mutatok be (1. és 2. táblázat). Az összeállítás a faállománytípusok természetességi kategóriáit a gyertyános kocsánytalan tölgyesek és – a sokkal problematikusabb – alföldi tölgyesek példáján mutatja be. A táblázat az ültetvény kategóriát és bizonyos kultúrerdő típusokat (pl. elegyetlen erdeifenyves) csak részben tartalmazza, hiszen ezek nem köthetők egyértelműen egy zonális vegetáció-öv-höz. Nem szerepelnek ugyanilyen okból a hidrológiai, ill. edafikus

(talaj-) hatásra kialakuló azonális társulások sem (pl. patak menti ligeterdők).

Terjedelmi okokból nincs mód ezen a helyen valamennyi faállománytípus részletes besorolásának ismertetésére. Az azonban a két példából is látható, hogy a besorolás elve az MTA állásfoglalásának megfelelően az, hogy

– természetes erdőknek tekintek minden olyan faállománytípust, amely a tájban őshonos fafajokból áll, a cönológiában leírt társulásokkal kapcsolatba hozható;

– természetes erdők minősülnek a származékerdők, gazdálkodási hibák révén kialakult konszociációk, illetőleg olyan faállománytípusok, amelyek dominánsan őshonos fafajokból állnak, de emellett a tájban, ill. a klímaövében idegen fajt is tartalmaznak;

– kultúrerdőknek minősülnek azok az állománytípusok, amelyek a tájra, klímátípusra jellemző őshonos fafajokat csak elegyként tartalmazzák, vagy kizárólag a tájban/klímában idegen fafajból állnak;

– ültetvénynek minősülnek a jellegzetesen rövidebb vágásfordulóban, klónozott fajtákkal létrehozott, intenzíven kezelt faállományok.

Azonos faállománytípus egy adott tájban vagy klímaövében más kategóriába kerülhet, aszerint, hogy növényföldrajzi szempontból az érintett fafajok milyen megítélés alá esnek (a tájban-klímában természetesen előfordulnak, ill. őshonosak-e). Úgy pl. az elegyetlen cserest a cseres-kocsánytalan tölgyes klímában természetes erdőnek, míg a gyertyános-tölgyes klímában kultúrerdőnek tartom. Az 1. táblázatban hasonló módon, tájhoz kötődő besorolás látható az erdeifenyő-elegyes állománytípusokra vonatkozóan.

A besorolás nyilván nem nélkülözi a szubjektivitást, és tudatában kell lenni a faállománytípus meghatározásával járó bizonytalanságnak is. Mindamelllett a természetességi kategóriák ilyen egyszerűsített kezelése a jelenlegi átmeneti időszakban megítélésem szerint fontos, szakmapolitikailag sem elhanyagolható szerepet tölthet be.

1. táblázat

A gyertyános-tölgyes klímaövébe tartozó, gyertyános kocsánytalan tölgyes társulásokkal kapcsolatba hozható faállománytípusok besorolása természetességi kategóriák szerint (a sorszámok az ÁESZ által alkalmazott faállománytípus kódoknak felelnek meg)

a) Természetes erdők

- 8. Gyertyános-kocsánytalan tölgyes
- 9. Bükkös-gyertyános-kocsánytalan tölgyes
- 10. Cseres-gyertyános-kocsánytalan tölgyes
- 11. Erdeifenyves-gyertyános-kocsánytalan tölgyes (csak Nyugat-Dunántúlon)
- 77. Gyertyános-kocsánytalan tölgyes-erdeifenyves (csak Nyugat-Dunántúlon)

b) Természetes erdők

- 21. Kocsánytalan tölgyes
- 25. Erdeifenyves-kocsánytalan tölgyes
- 40. Kocsánytalan tölgyes-cseres
- 57. Gyertyános
- 11. Erdeifenyves-gyertyános-kocsánytalan tölgyes (Nyugat-Dunántúl kivételével)

c) Kultúrerdők

- 95. Gyertyános-tölgyes-lucfenyves

96. Tölgyes-lucfenyves
77. Gyertyános-kocsánytalan tölgyes-erdeifenyves (Nyugat-Dunántúl kivételével)
75. Erdeifenyves
78. Kocsánytalan tölgyes-erdeifenyves

2. táblázat

Erdőssztyep klímában a zonális társulásokkal összefüggésbe hozható faállománytípusok természetességi besorolása (ártereken kívüli területek, Nagyalföld erdőgazdasági tájcsoporthoz)

a) Természetes erdők

28. Kocsányos tölgyes
35. Mézgás égeres-kocsányos tölgyes

37. Kőrises-kocsányos tölgyes

b) Természeteszerű erdők

30. Akácok-kocsányos tölgyes
31. Akácok-nyáras-kocsányos tölgyes
32. Akácok-erdeifenyves-kocsányos tölgyes
33. Nemes nyáras-kocsányos tölgyes
34. Nemes nyáras-erdeifenyves-kocsányos tölgyes

c) Kultúrerdők (csak tájékoztató jelleggel)

47. Akácok
48. Tölgyes-akácok
49. Hazai nyáras-akácok
86. Feketefenyves

Az MTA Erdőgazdálkodási Albizottsága állásfoglalása a természetközeli erdőgazdálkodásról

A természetközeli erdőgazdálkodás alapelvei szerint – legalábbis távlati célként – törekedni kell a természetes vagy természetközeli erdők létrehozására. A távlati cél, a lehetséges természetes erdő-társulás-csoport, faállománytípus megjelölésekor figyelemmel kell lenni arra, hogy a tervezett erdőállomány az aktuális termőhelyi potenciálhoz igazodjon, azaz eltérhet a korábban ott természetes erdő-társulástól, ha a feltételek közben megváltoztak (pl. lesüllyedt a talajvíz-szint). Hasonlóképpen, ha kirajzolódik a klíma esetleges változásának körvonalai, a potenciális erdőtakaró összetételénél azt figyelembe lehet és kell venni.

A szakmán kívüli közvéleményben esetleg fellelő félreértések megelőzésére világosan ki kell mondani azt is, hogy a természetközeli erdőgazdálkodás nem valósítható meg a teljes hazai erdőterületen, hanem annak csak bizonyos, továbbiakban körülhatárolandó részén. Egyrészt azért, mert az erdők egy része olyan termőhelyen áll, ahol természetes körülmények között nem bizonyos zárt erdőtakaró kialakulása. Másrészt az igen alacsony jövedelmezőséggel járó erdőgazdálkodás az állomány-átalakításból és az igényesebb gazdálkodási eljárások alkalmazásából fakadó jelentős többletköltségeket sok esetben nem tudja elviselni. További korlát a gazdálkodói érdekek, azaz a jelenleg fenntartott ültetvények és kultúrerdők számottevő részéről a gazdálkodók várhatóan a jövőben sem kívánnak lemondani.

Az 1996. évi LIII. (a természet védelméről szóló) törvény 15. paragrafusa szerint a Földművelésügyi és a Környezetvédelmi és Területfejlesztési Minisztériumok 1998. év végéig el kell készítsék a természeti területek jegyzékét. Ez sürgős feladattá teszi a természetességi kategóriák, ill. osztályozás véglegesítését, illetőleg a használt szakkifejezések pontosítását.

Az Albizottság javaslata szerint a „természetközeli” jelzőt a gazdálkodás módjára tartjuk fenn, azaz a természetközeli gazdálkodás a természetes folyamatokat optimálisan kihasználó, a tartamosság és a biológiai sokféleség érdekeit figyelembe vevő gazdálkodási módot jelent.

A természetesség megítéléséhez elkerülhetetlen bizonyos osztályozási alapelvek bevezetése. E tekintetben célszerűnek látszik egy durvább, áttekinthető osztályozás, és egy finomabb, ökológiai, botanikai és természetvédelmi igényeket ki-

elégítő osztályozás kidolgozása. A durva elkülönítéshez az alábbi természetességi fokozatokat ajánlja az Albizottság:

(Érintetlen, őserdő-jellegű állomány: a helyi ökológiai, életföldrajzi feltételeknek megfelelő összetételű társulás, amelynek struktúrája, koreloszlása, holt szervesanyag-felhalmozódása a szukcessziós, ill. felújulási dinamika zavartalan működését jelzi, és annak jövőbeni érvényesülését is szavatolja. Cönológiai kategóriáknak nem kell egyértelműen megfeleljen. Jelenleg megfelelő példák hiányában csak elméleti jelentősége van.)

Természetes erdőnek tekintjük mindazokat az erdőállományokat, amelyek kíméletes emberi beavatkozás mellett vagy anélkül, a helyi termőhelyi feltételeknek megfelelő őshonos fás és lágyszárú fajgazdagságot mutatnak, önmegújulásra képesek, és cönológiai kategóriáknak megfeleltethetők (ide sorolhatók pl. a bükkösök, gyertyános tölgysépek).

Természeteszerűek mindazok a természetes úton felújítható és – a külső feltételek megléte esetén – természetessé alakítható erdők, amelyek őshonos fafaj(ok)ból állnak, csak mérsékelten bolygatottak, azaz a természetes erdő-társulás egyes elemei (elegyfajfajok, lágyszárúak, cserjék) megtalálhatók. Ide sorolhatók azok a származék-erdők, sarjerdők, vagy őshonos, nem klónozott fafajjal telepített erdők is, amelyeket lehetőség szerint a származási szempontok figyelembevételével telepítettek, ha az állomány a természetesség egyes jegyeit (pl. elegyfajok betelepülése) mutatja.

Kultúrerdők jellegzetesen idegenföldi (exóta), vagy meghonosított fafajjal, esetleg nemesített szaporítóanyaggal létesülnek. Ide sorolandók azok az őshonos fajokkal létesített általában elegyetlen állományok is, amelyek a természetesség jegyeit nélkülözik, a szorosan vett elterjedési területen kívül kerültek telepítésre, ill. természetes úton termőhelyi okok miatt nem újíthatók fel.

Faültetvények a kultúrerdők speciális esetét képviselik. Jellegzetesen klónozott szaporítóanyaggal, a természeteszerű erdőknél rövidebb termesztési ciklusban, viszonylag intenzív műveléssel fenntartott telepítések.

(Az ültetvényekkel kapcsolatban nem javasoljuk a „monokultúra” megnevezés szinonim jellegű használatát, mivel az csak összefüggő, nagy területen, több vágásfordulón át, azonos fajjal létesített ül-

tevény-komplexumra alkalmazható indokoltan.)

A fenti kategóriák közül a „természeti területekhez” sorolhatók a természetes és a természeteszerű erdők. Más megközelítésben természetesnek, ill. természeteszerűnek tekinthetők azok a megfelelő összetétellel és struktúrával rendelkező állományok, amelyeket őshonos fajok alkotnak, önmegújulásra képesek, és az adott termőhelyi feltételeknek megfelelnek.

A természetközeli erdőgazdálkodás bevezetésének és elterjesztésének számos előfeltétele van. Ezek közül az alábbiakat emeljük ki:

1. **Szemléletváltás** a gazdálkodó szervezet alkalmazottjainak minden szintjén: a kíméletes technológiák alkalmazása, a műszaki-infrastrukturális háttér megteremtése, a természetes és természeteszerű állományok készletgondozó kialakítása új feladatokat jelent és nagyobb felkészültséget igényel.

2. **Szakigazgatás korszerűsítése:** a természetközeli gazdálkodás megvalósítása új, az eddigieknél összetettebb feladatokat jelent az erdőtervezési, erdőfelügyeleti és ennek következtében a természetvédelmi hatósági munkában is (pl. a növedék, a kitermelhető fatérfogat, a vágáskor meghatározásának bonyolultabbá válása, elszámolási nehézségek stb.). A gazdálkodási érdekek és a szakigazgatási tevékenység összehangolása csak az érintettek szoros együttműködésével valósítható meg, és szükségessé teszi az egyeztetést a tájréshatárolt egészen az erdőrezszeptek szintjéig.

3. **Ökonómiai szabályozórendszer korszerűsítése:** ki kell hangsúlyozni, hogy a fatermesztés a természetközeli gazdálkodás esetleges többletterheinek elviseléséhez számottevő tartalékokkal nem rendelkezik. A természetközeli gazdálkodás költségeinek finanszírozása is igényli az erdőfenntartási járulék fizetés és elosztás új rendszerét, amely azonban továbbra is a tartamosság fenntartását kell szolgálnia, és a tulajdonosi szuverenitást nem sértheti.

4. Az élőhelyeket tartósan nem terhelő, fenntartható vadlétszám szabályozása: erre az országosan meghatározott „minimálisan fenntartandó”, ill. „maximálisan fenntartható” keretszámok lehetőséget adnak.

Mátyás Csaba s.k.
az Albizottság elnöke

Erdőink természetességi rangsorolása

Dr. Bartha Dénes, Szomorád Ferenc és Tímár Gábor szerzőhármastól, az *Erdészeti Lapok* 1998. márciusi számában jelent meg „A magyarországi erdők természetességének erdőrésztel szintű értékelési lehetősége” c. tanulmány. Ezt az *Erdészeti Lapok* 1998. júniusi számában dr. Szodfridt István a „Természetességi mutatóról” hozzászólása követte, elemezve (bírálván) a „koalfícióba” szövetkezett „hármak” írását. Mindkét cikk – szakmai szempontból – tanulságos és figyelemfelkeltő dolgozat. Hozzászólásomban mind az első, mind a második szerzemény néhány kitételéhez leírom véleményemet, de írásom valódi célja egy korábbi, és ma is időszerű – erdőrésztel szintű – gondolat és javaslat felfrissítése.

A szerzőhármastól tanulmányának „Bevezető”-jéből idézem az első bekezdés harmadik mondatának elejét, mely ekképpen hangzik: „Az évszázadok óta kultúrába fogott európai erdők jelentős része már elveszítette természetes arculatát.”

A megnyilatkozás vagy megállapítás a valós igazságot tükrözi. S mivel mi is Európa lakói vagyunk, így a fenti igazmondás – még ha őseinktől örökölt jussnak is mondható – minket is, Magyarországot is érinti. No, de ez a tényhelyzet csak az egyik oldala az „érem”-nek, amiből az következik, hogy másik oldalnak is lennie kell. Lássuk meg azt is! A Magyar Tudományos Akadémia 1996. december 5-én tartott tudományos tanácskozásán („Ezredforduló” 1998. 2. szám) dr. Solymos Rezső, az MTA Erdészeti Bizottságának elnöke, beterjesztett expozéjában a következőket mondotta:

„Európa területének 27%-át borítják erdők (...) A 20 milliárd m³-es élőfakészlet évente 629 millió m³-rel növekszik, amelyből 392 millió m³-t termelnek ki. 1950-1990 között a fakitermelés soha nem érte el az évi fanövedék mértékét.”

A földi ökoszisztéma szolgáltatásainak és természeti tőkéjének értéke

Mekkora a globális ökoszisztéma értéke? Vagy másképpen: Mennyit kellene fizetnünk a Föld jelenleg szabadon hozzáférhető javaiért és szolgáltatásaiért? Ökológusok és közgazdászok egy csoportjának számításai szerint átlagosan 33 trillió (itt: 33*10¹²) USA dollár a Föld ökoszisztémája által évente nyújtott javak és szolgáltatások értéke, vagyis mintegy kétszerese a globális bruttó nemzeti terméknek (GNP).

A kutatók számításai szerint 21 trillió dollár (63%) a tengerek, óceánok, 12 trillió dollár (37%) pedig a szárazföldek évenkénti produktuma. Az erdők 4,7 trillió dollárral (14%), ezen belül a mérsékelt övi és boreális erdők 0,9 trillió dollárral (3%) járulnak hozzá az összes éves értékhez.

(Nature, 1997. május 15. Ref.: Horváth Iván)

Hazánk erdőgazdálkodási mutatói (élőfakészlet, fanövedék, fakitermelés), a területi arányosságok alapján, közel azonosak kontinensünkével.

Azért tartottam szükségesnek leírni az európai erdőgazdálkodásra is legjellemzőbb számadatokat, hogy érzékeltetni lehessen azt a tényt, miszerint a természetes és telepített erdők együttesen biztosítják egész Európában az emberi szükségletekhez nélkülözhetetlen erdei szolgáltatásokat.

A vészharang kongatása egyelőre nem indokolt!

○

A szerzőhármastól tanulmányában megnyerő és helyeseltető az a fogalom, illetve célkitűzés, hogy „erdőrésztel szinten” tervezik a terepi felvételezések eszközését, valamint az adatok kiértékelését. Ugyanakkor érthetetlennek tűnik, hogy az erdőrésztelenkénti állapotfelmérésnél, illetve a csaknem 4 oldalt betöltő programban meg sem említik a kerületvezető erdészeket, akik az erdőrészteltek legjobb ismerői! (Az ok nem ismeretlen.)

Arról sem olvashatunk a terjedelmes tanulmányban, hogy a természetességi felmérés az ország összes erdőre kiterjedne-e? Beleértve a több százezer apró erdőbirtokot, vagy csak az úgynevezett állami erdőkben történne meg az adatfelvételezés? A természetvédelem „feltárában” szereplő erdők ilyen irányú vizsgálata és értékelése sem anyagi, sem személyi nehézségeket nem feltételez.

Lehet, hogy e tárgykörben pesszimista vagyok, de képtelenségnek tartom, hogy egy erdőrésztelen való „átsetálással” megvalósuljon egy olyan túlzottan részletes állapotfelvételezés, mint amilyent a program-tervezet meghatároz.

Van olyan érzésem, miszerint a természetességi megmértetés a „második degradáció” néven vonulna be az erdészettörténetbe – ha valósággá válna. Jelen esetben is időszerűnek tartom a közelmúltban végleg eltávozott Jérôme René kinyilatkoztatását, amelyet az erdők degradálásával kapcsolatban tett az *Erdészeti Lapok* 1995. februári számában: „...szükségtelen ellenlábassainkat újabb munícióval ellátni.”

Dr. Szodfridt István hozzászólásából kiérződik a gyakorlatból származó humánus az erdővel együtt élő erdészek iránt.

Elismeréssel és megbecsüléssel írok munkájukról, a nemzetközileg is elismert eredményekről. Ugyanakkor rávilágít hazai erdőgazdálkodásunknak hazai szakemberek által folytatott, leminősítő megnyilatkozásaira. Indokoltan jogos a hozzászólónak azon „félelme”, hogy a sajtó és a médiák a természetességi mutatókat félremagyarázhatják. Ebből az következne, hogy a hozzá nem értők nagy tömege szakmánk, illetve az erdészek elleni elmarasztalás eszközhöz folyamodna. Teljességgel egyet lehet érteni a hozzászólás azon tételével, hogy: „...a természetességi mutató ilyen helyzetekben több kárt okoz a szakmának, mint amit használt.”

Írásom elején jeleztem, hogy volt már egy hasonló kezdeményezés az „erdőrésztel szintű” adatok és állapotok rögzítését illetően, de fontosabbnak minősített más kezdeményezés okán ez az újítás nem valósulhatott meg.

Tóth Imre erdőmérnök, az egykori Dunaártéri Állami Erdő- és Vadgazdaság erdőművelési csoportvezetője, 1957-ben az „Erdészkerület évkönyve” címen újítási javaslatot terjesztett be az Országos Erdészeti Főigazgatóság (OEF) felé. Az OEF elbírálta és elfogadta Tóth Imre javaslatát és 35-T-3/1957. sz. határozatával hozzájárult annak országos bevezetéséhez, amire azonban az akkor kibontakozó szakosítás miatt nem kerülhetett sor. A javaslattevő nem adta fel célját, nézetét és szándékát, s 10 évvel a javaslattevő után „Az Erdő” 1968. júniusi számában, ahogyan ő írta: „...10 év távlatából jó lesz egy rövid tanulmány keretében felfrissíteni” – a mellőzött elgondolást.

Hivatkozott cikkében öt oldalon írja le az erdészkerület évkönyvének célját, fontosságát és hasznosságát, valamint az évkönyv beosztását, vezetését, illetve felelőseit. Tóth Imre a kerületvezető erdész egyszemélyi felelősségében és a kezelésbe tartozó erdőrészteltek legközelebbi helyi ismeretében látja a biztosítékát annak, hogy a javasolt évkönyv tartalmazza mindazokat a biológiai-műszaki adatokat, amelyek a tartamos erdőgazdálkodás alapjait képezhetik.

Az újítási javaslat beterjesztése óta 40 évvel lettünk idősebbek. Csaknem teljesen kicserélődött a szakszemélyzet; az erdészteltek és erdészkerületek élén fiatalabb és képzetesebb erdészek állnak. A jelenlegi kerületvezetők túlnyomó többsége technikai képzettséggel rendelkezik, ami biztosíték arra, hogy az általuk kezelt erdőrészteltek valamennyi jellemzőjét képesek feltárni és rögzíteni. A feladat megszervezése, irányítása és ellenőrzése az erdőgazdaságok és az erdőrendezőségek privilégiuma.

Vissza kell adni a kerületvezető erdészeknek azokat a korábbi jogait, amelyektől a szakosítással, majd a természetvédelem túlkapásaival, megfosztották őket. Helyre kell állítani társadalmi becsületüket és megbecsülésüket, hogy ismét az erdők gazdáinak tekinthessék az erdészeket a vidék, a falvak lakói.

A kerületvezető erdészek melletti „korteskedésem” nem öncélú/önérdeklő megnyilatkozás, nálam illetékesebb, jobb ismeretekkel bíró neves szakemberek véleményét kívánom idézni.

Dr. Borsos Zoltán 1982-ben (ERFA, 1982. 3. sz.) az „erdőművelés aranykorát” méltató nyilatkozatában mondotta:

„Minden erdőnek volt gazdája, kerületvezetője, aki egyszemélyben volt felelős, de a sikereket is magának könyvelhette el. Régen a kerületvezető erdész volt az erdő igazi gazdája. Valamikor társadalmilag is nagyobb becsülete volt ennek a beosztásnak. A munkaerő toborzása, erdőművelő

brigádok szervezése és fenntartása nem könnyű feladat. Erre csak az a kerületvezető erdész képes, aki (...) magatartásával, példás magánéletével tekintélyt szerzett községeiben.”

Dr. Papp Tivadar az Erdészeti Lapok 1994. szeptemberi számában a „Hónap kérdésére” válaszol a kerületvezető erdészek érdekében: „... az ERDŐÉRT (...) a kerületvezető erdész teszi a legtöbbet!”

Meglátásom, hogy a Tóth Imre által ismertetett és kidolgozott elgondolás, javaslat, valamint az írásos útmutatás közérthető, értékes és megbízható „anyakönyv” lehetne az „erdőrésztel szintű” korszerű erdőgazdálkodásnak. Az erdőrészteltek „anyakönyvezésével” együtt megvalósulhatna az a többek által és évtizedek óta fenntartott kívánság, miszerint az üzemtervek az általános leírás mellett, történeti visszatekintést is tartalmazzanak. Ismét idézek egy neves szakembert e részkerületben:

Rakonczai Zoltán „Az Erdő” 1961. decemberi számában írja: „Feltétlenül szükséges az üzemterveknek egy történeti résszel való ellátása (...) az erdő történetének feltárása, illetve annak megismerése legalább olyan fontos, mint a jelenlegi állapot, vagy a távlati tervek ismerete.”

Részemről a Tóth Imre által szerkesztett „erdőrésztel szintű” állapotfelmérés és rögzítés az elfogadhatóbb, mert adott erdőrésztel valószínűsége élettanára épül, ami közérthetőséget is feltételez.

A másik, a szerző triumvirátus kezdeményezése elvont, száraz statisztikai számadatokra tervezett „mérés” lehetőség” keresése, amelyhez hiányzik (vagy egyszerűen nincs is) a viszonyítási alap.

Végezetül néhány – a témához közvetve csatlakoztatható – gondolatot említenék.

Tóth Imre újításának országos bevezetéséhez a legfelsőbb erdészeti hatóság, az Országos Erdészeti Főigazgatóság (OEF) engedélye kellett. Az OEF – a szerző-újító kérésére – határozat formájában meg is adta hozzájárulását. A kérdés pedig az, hogy van-e (vagy él-e még?) érvényes jogszabály, amely az újonnan bevezetésre szánt műszaki vagy szellemi terméket, illetve eljárást felülvizsgálati, minősítési stb. elbírálásra kötelezheti?! A rendszerváltás előtt az Erdészeti Tudományos Intézet (ERTI) Gépkísérleti Üzeme, mint minősítő bizottság volt jogosult és kötelezett valamennyi újított, feltalált vagy importált műszaki eszköz (erő- és munkagép, láncfűrész-típusok stb.) minősítésére.

Hasznos lépés lehetne, ha az FM Erdészeti Hivatala, az Erdészeti Tudományos Intézet és az Állami Erdőrendezési Szolgálat közös bizottságot alakítana az országos szinten érvényesíteni kívánt tanulmányok, kutatások és újítások elbírálására és engedélyezésére.

Csányi Sándor

**A Duna-Dráva Nemzeti Park
Igazgatóság erdészeti szakfelügyelői
munkakörbe erdőmérnököket keres.
Érdeklődni: 72/213-263.**

**A Roth Gyula Erdészeti és Faipari Szakközépiskola felvesz 1 fő erdésztechnikust fahasználati munkák végzésére és irányítására.
Érdeklődni lehet az iskola igazgatójánál. 9400 Sopron, Szt. György u. 9. Telefon: 99/311-518.**

DR. BACH ISTVÁN

A fekete nyár (*Populus nigra* L.) génmegőrzése, genetikai azonosításának elméleti alapjai és gyakorlati módszere

A természeti értékek megőrzése és hosszú távú fenntartása lehet a biztosítéka az emberiség fennmaradásának. Az egyik legnagyobb konfliktusforrás az európai természetvédelemben az idegen kultúrnövények térhódítása és ezzel párhuzamosan az őshonos fajok populációinak visszaszorulása, sok esetben eltűnése.

Az őshonos fajok veszélyeztetettsége csak fokozódik, ha a hibridizálódás lehetősége is fennáll az idegen – és legtöbbször agresszív terjedésű – kultúrfajok és az őshonos fajok között. Az európai fekete nyár (*Populus nigra* L.) esete pontosan ilyen. Európa nagy részén már eltűntek azok az erdőtársulások, amelyekben a faj fennmaradása, természetes evolúciója napjainkig biztosított volt. Helyüket szinte mindenhol ún. „nemes nyár” ültetvényes kultúrák váltották fel. A legelterjedtebb nemes nyárak az amerikai fekete nyár (*Populus deltoides*) és az európai fekete nyár mesterségesen előállított, gyorsan növekvő fatermesztési célú hibrid fajtái.

A szórványban megmaradt természetközeli állományfoltok felújulása is nehézségekbe ütközik, mert a környezetükben levő nemesnyár-ültetvényekből idegen pollen érkezik és így a feljövő természetes újulat jelentős része introgresszálódik (a gyakorlat ezt hívja kissé tévesen genetikai szennyezésnek), azaz az újulatban spontán fajhibridek jelennek meg és tovább csökken a fajazonos egyedek száma. A gondot az okozza, hogy a hibrid populációkban az átlagos mortalitás nagyobb és a betegségekre való érzékenység jelentősebb, mint a tisztán őshonos feketenyár-állományokban. Az ilyen, ökológiai szempontból in-stabil populációk tovább csökkentik a faj és vele együtt egy fontos erdőtársulás, az ártéri puhafás ligeterdő megmaradási esélyeit. Ezért a természeti értékekért felelősen gondolkodó erdészek egyik fontos feladata a feketenyár-populációk védelme és a faj génkészletének átfogó 'ex situ' megőrzése.

A génmegőrzés első és talán legfontosabb lépése a megőrzésre alkalmas, fajazonos egyedek kiválasztása, amit a fekete nyár esetében megnehezít, hogy morfológiai bélyegek alapján szinte lehetetlen a hibridek elkülönítése. Marad tehát a genetikai különbségek kimutatása és csak a genetikai szűrőn átesett egyedek archiválása az erre létesített génbankban. Az archivált egyedek génkészletét felhasználva csemetét termelhetünk, amelynek mesterséges kiültetésével – élőhely rekonstrukció – az eredetihez közelebbi genetikai állapotokat lehet biztosítani.

A fekete nyár genetikai tisztaságának kimutatása molekuláris biológiai vizsgálatok segítségével rendkívül megbízhatóan és pontosan oldható meg. Minden fajnak sajátos DNS mintázata van, és ha sikerül megtalálni két rokon faj között a genetikai mintázatban megjelenő, csak rá jellemző bélyeget, akkor a vizsgált egyedekben ez a 'DNS-marker' egy mesterséges DNS-szintézisen alapuló eljárás – szaknyelven PCR (Polimerase Chain Reaction) szintézis – során ellenőrizhető, jelenléte vagy hiánya kimutatható.

Amerikai kutatók és az osztrák FBVA (Erdészeti Kutatóintézet) molekulárgenetikai laboratóriumában megtalálták az európai és az

amerikai fekete nyarat egyedien jellemző, csak az adott fajban megtalálható DNS-szakaszokat. A vizsgálat kellőképpen egyszerű és gyors ahhoz, hogy a mindennapi gyakorlatban is használható legyen. Lényege, hogy minden ellenőrzésre kerülő faegyed DNS-mintájában egy-egy az amerikai, illetve az európai fekete nyárra specifikus DNS-markert vizsgálunk. A laboratóriumi vizsgálat eredménye egy, praktikus az ismert vonalkódhoz hasonlítható mintázat. A fajazonos egyedekben csak az adott fajra jellemző markersáv, fekete nyárnál kb. 180 bázispár hosszúságú szimpla vagy dupla sáv, az amerikai feketenyár mintáknál kb. 280 és 320 bázispár hosszú kettőzött sáv figyelhető meg. A hibrid – F1, F2, F3 stb. – egyedekben **mindkét markersáv zóna** kimutatható. Azok az egyedek tehát, ahol a fekete nyár markersávon felül is található DNS-sáv, hibridnek tekinthetők.

Az európai fekete nyár egyik ma már (sajnos) szinte egyedülállóan tekinthető hazai géncentruma a Gemenci Erdő- és Vadgazdaság Rt. területén található. A feketenyár-egyedek génmegőrzési munkái az erdészek kezdeményezésére az 1990-es évek elején indultak, az FM Erdészeti és Biológiai Alapjainak támogatásával. A megőrzésre kiválasztott egyedek génazonos szaporításának alapfeltételei kialakultak, az első kisebb mennyiségű őshonos, ellenőrzött helyi származású feketenyár-szaporítóanyag rendelkezésre áll. Már csak a genetikai tisztaság szabatos megállapítása volt hátra.

Az Országos Mezőgazdasági Minősítő Intézet Erdészeti Osztályán működő molekuláris genetikai laboratóriumban még 1997-ben elkezdődtek a vizsgálati módszer adaptálási munkái. A Központi Környezetvédelmi Alap pénzügyi támogatásának is köszönhetően az első kiválasztott fekete nyár genotípusok tesztelését 1998. március végére sikerült elvégezni. Örömmel állapítható meg, hogy az eddig nyilvántartott és archivált genotípusok mind *Populus nigra*, európai feketenyár-egyednek bizonyultak. Az első 39 felszaporított genotípus előállított csemetéiből létesül ez az élőhely-rekonstrukció.

A fekete nyár genotípus tesztelést PCR-marker segítségével végzik.

A mesterséges DNS-szintézis (PCR) eredményeként az európai feketenyár-mintákban *csak egy* szimpla vagy dupla DNS sáv (180 bázispár hosszú) képződik (1-20 sorszámú minták).

A HYB jelű minta a hibrid nyár. A *Populus euramericana* hibrid nyár mintákban az amerikai fekete nyár, a *Populus deltoides* specifikus DNS sáv (260 bázispár hosszú) is megjelenik. A hibrid nyárakban tehát **mindkét faj DNS sávja** megtalálható.

Az St az összehasonlításra használt molekulastandard mintázata. Egy-egy fokozatköz 100 bázispár lánchossz-különbséget mutat.

Az eddig vizsgált feketenyár-minták egyikében sem mutatható ki a *Populus deltoides* specifikus DNS sáv, azaz **genetikai szempontok szerint fajazonosnak** tekinthetők.

(Elhangzott a Gemenci Erdő és Vadgazdasági Rt. által rendezett konferencián.)

DR. BARTHA DÉNES

Veszélyeztetett erdőtürsulásaink VIII.

Fenyőelegyes-tölgyesek

Korunk egyik legszomorúbb és leglátványosabb jelensége természeti környezetünk pusztítása. A fajok eltűnése gyorsuló ütemben halad, s vésszenen zsugorodnak a természetes, természetközeli élőhelyek területei is. A védett és veszélyeztetett fajok listája mellett most készült el hazánkban a veszélyeztetett, védendő élőhelyek, türsulások összeállítása, mely várhatóan a közeljövőben jogszabály formájában nyilvánosságra kerül. Ebben a sorozatban a veszélyeztetett erdőtürsulásokat, veszélyforrásaikat és megóvásuk lehetőségeit mutatjuk be, tudva azt, hogy az erdőterületeken végbe menő degradációt csak az erdészek állíthatják meg és fordíthatják vissza.

Délnyugat-Dunántúlon széles, lapos dombhátakon, átlagosan 250-350 m tszf. magasság között, savanyú és könnyen kilúgozódó kőzeteken (agyag, savanyú homok, kavics) állnak állományaik. A többletvízhatástól független vagy változó vízellátású termőhelyeken savanyú, podzolos és pszeudoglejes barna erdőtalajok jönnek létre. Az állományok összetételét, szerkezetét – a szubatlanti klímahatás ellenére – elsősorban az edafikus feltételek, illetve a több évszázados, száraló jellegű erdőgazdálkodás és egyéb erdőkiélések (legeltetés, alomszedés, köztes művelés) határozzák meg. Zonálisan ezeken a területeken nagyjából gyertyános-tölgyesek fordulnak elő, de az állandó belenyúlásokkal keletkező léceken, az alomszedés és legeltetés következtében létrejövő minerális talajfelszínen jól újult és elterjedt az egyébként e térségben őshonos, pionír jellegű erdeifenyő (*Pinus sylvestris*). Az állományok kettős lombkorona színűek, a felső szintben a fényigényes erdeifenyőn kívül két tölgyfaj is megtalálható, mégpedig a kocsánytalan és a kocsányos tölgy (*Quercus petraea*, *Q. robur*). Klimatikusan a kocsánytalan tölgy jelenléte lenne indokolt, de az edafikus okok (tömött, cementálódott, levegőtlen talajok) miatt az alacsony dombvidékkel jellemezhető területre a kocsányos tölgy is be tudott törni. A második lombkoronaszintben állandó elem a generatív és vegetatív úton jól újuló gyertyán (*Carpinus betulus*). Léceken, erdőszéleken a mézskerülő bibircses nyár (*Betula pendula*) és rezgő nyár (*Populus tremula*) verődik fel. A tápanyagszegény talajok és a kettős lombkoronaszint miatt a cserjeszint fajszerkezet, borítása alacsony. Jellemző cserjefaj a legeltetést, alomszedést jelző boróka (*Juniperus communis*), erdőszéleken, tisztásokon a seprőzanót (*Sarothamnus scoparius*), jobb vízellátású részeken a kutyabenge (*Frangula alnus*), illetve a védett füles fűz (*Salix aurita*) és havasi éger (*Alnus viridis*). A gypsint a savanyú kémhatás, tápanyaghiány és a humuszos réteg hiánya (alomszedés!) miatt szintén fajszerkezet és alacsonyabb borítású. Ezeken a termőhelyeken sikeresek a fél- és

törpecserjék, mint a rekettyék (*Genista* spp.), fekete és vörös áfonya (*Vaccinium myrtillus*, *V. vitis-idaea*), illetve a henye boroszlán itt tenyésző alfaja (*Daphne cneorum* ssp. *arbusculoides*). A szárazabb, többletvízhatástól független termőhelyeken a fentieken kívül több acidofrekvens fajt találunk. A száraztőzeget, nyershumuszos, mohapárnás talajfelszín kedvez az apró magvú, illetve spórájú körtikefélék (*Pyrolaceae*) és korpafűfélék (*Lycopodiaceae*) terjedésének, szinte valamennyi fajuk megtalálható itt. Jellemző még a fecsketárnics (*Gentiana asclepiadea*), hölgyalok (*Hieracium* spp.), perjeszittyók (*Luzula* spp.), réti csormolya (*Melampyrum pratense*), orvosi veronika (*Veronica officinalis*), fenyőspárga (*Monotropa hypopitys*), kékcsillag (*Jasione montana*), sovány ibolya (*Viola canina*), macskatalp (*Antennaria dioica*), fonalas csenkesz (*Festuca tenuifolia*), cérnatippán (*Agrostis tenuis*), erdei sédbúza (*Deschampsia flexuosa*) előfordulása is. A változó vízgazdálkodású, időnként jól átnedvesedő termőhelyeken két nagy termetű fűfaj, a nagy kékperje (*Molinia arundinacea*) és a gypes sédbúza (*Deschampsia caespitosa*), illetve a háromfogfű (*Sieglingia decumbens*) és a vérontófű (*Potentilla erecta*) dominál. A savanyú kémhatás, az ásványi talajfelszín miatt a mohaszint jól fejlett, fajgazdag, helyenként jelentős borítású. Gyakoribb mohafajok a seprőmohák (*Dicranum* spp.), fehérítő vánkormoha (*Leucobryum glaucum*), lápi moha (*Aulacomnium palustre*), szőrmohák (*Polytrichum* spp.), pirosszáru moha (*Pleurozium schreberi*), tölcsérzuzmók (*Cladonia* spp.).

A Nyugat-, Közép- és Kelet-Európa északi felén nagy területeken előforduló fenyőelegyes-tölgyesek (*Pino-Quercetum*) hazai előfordulása a több évszázados, de azonos formájú erdőgazdálkodásnak és erdőkielésnek köszönhető. Kárpát-medencei előfordulása Délnyugat-Dunántúlra (Vasi-hegyhát, Órség, Göcsej, Hetés, Vend-vidék) korlátozódik. Mivel ez az élőhelytípus antropogén hatásra jött létre, és stabilizálódott, ezért fenntartása érdekében ugyanazokat a beavatkozásokat kellene véghez vinni, mint évszázadokon keresztül.

Sajnos a kisparaszti száralás visszaszorulóban van, az erdei legeltetés és az alomszedés megszűnt. A rendszeres száralások elmaradása miatt lombos fafajok (különösen a gyertyán) törnek előre, a pionír jellegű erdeifenyő pedig kiszorul. A fény mennyisége csökkenése, a humuszosodás megindulása miatt az acidofrekvens fajok és mohok dominanciája csökken, egy részük eltűnik. További problémát jelent a nagyüzemi erdőgazdálkodás térhódítása ezeken a területeken, ahol többnyire egyetlen, csemetéről mesterségesen felújított erdeifenyő kultúrallományok foglalják el a fenyőelegyes-tölgyesek helyét.

Helyreigazító

Dr. Tóth János közli, hogy tanulmánya az 1998. júniusi számában (Hozzászólás dr. Somogyi Zoltán cikkéhez a gyorsuló fafenyőkedést illetően) a következő javítást igényli:

Az 1. és 2. táblázatot fel kell cserélni. A grafikon magától beszél, de a szöveg rossz magyarázatot ad. Az értelmezés a következő: A cédrus I. osztály túlhaladja a 30 métert, és jóval a feketefenyő I. osztálya fölött van. A cédrus II. osztály a feketefenyő I. osztályának felel meg 80-100 éves korban, ekkor a két faj magassága 25 méter körül van. Az elírásért a szerző szíves elnézést kér.

Új kombinációk a talajinjektálásban, erdészeti kultúrákban cserebogárpajorok ellen

A *Melolontha melolontha* L. – közönséges v. májusi cserebogár – talán az egyik legnagyobb erdészeti kártevő. Az ellene való védekezések máig sem teljesen megoldottak.

Egyaránt károsít a nemző és lárvája.

A lárvá – pajor – kártétele olyan nagy lehet, hogy felújításokat, telepítéseket kell miatta újraerdősíteni. Idős állományok is veszélyeztetve vannak.

Magyarországon három közönséges cserebogártörzs található, de emellett a *Melolontha hyppocastani* F. – erdei cserebogár – is növeli a károk mértékét (főképp: Somogyban, a Nyírségben, a Gödöllői dombvidéken).

A BEFAG Rt. Pápai Erdészete területén a VI. törzs található. Legutóbbi rajzása 1996-ban volt. Ekkor az imágók ellen helikopter szegélypermetezéssel védekezünk.

Sumi alfa 5 EC	0,3 l/ha
Sumi alfa ULV	2,0 l/ha
Dipel (Bacillus thuringiensis)	0,5 l/ha
Nomolt	0,5-0,7 l/ha.

Szükséges is volt a vegyszeres védekezés az előzetesen felmért pajorszám alapján. Állítólag mi „büszkélkedhetünk” egy országos negatív rekorddal: 41 db pajor/m² (ERTI – Leskő Katalin).

Veszélyeztetett községek: Lovászpata, Vaszar homokos termőhelyei, valamint a cseri talajok (Magyargencs, Kemenesi terület).

1996. év nyarán – peterakás után – szorongva figyeltük, hágy petét találunk 1-1 m²-en? Ha nem is 41 db-ot, de sajnos 7-10-14-20 db-ot találtunk.

Természetesen nem gondoltuk azt, hogy egy, esetleg két vegyszerezéssel megszüntettük a cserebogár problémát.

Az 1996. évi rajzás legfőképp az időjárás miatt eléggé elhúzódott. 10-14 nap differencia is volt az 1:1 ivararány beállításában. Gondot okoz, hogy a nőstények egy része peterakás után újra szaporodik (kopulál).

Előfordul erdei cserebogár is a területen, ami egy-két nappal korábban rajzik és az állomány belsejében okoz kárt (pajor gyakorlatilag nem különíthető el).

1997. évben a BEFAG Rt. megbízta az ERTI Erdővédelmi Osztályát, végezzenek pajorvizsgálatokat a kritikus erdészeteknél (Devecser, Pápa). A tavaszi feltárások egyér-

telműen mutatták, hogy a veszélyességi küszöb alá nem esett a pajorok száma.

1997 júniusában *Liscsinszky István* (SUMMIT – AGRO Hungária Kft.) területi képviselőjétől kaptunk 600 g Mospilan 20 SP rovarölő szert kísérleti célra és *Törőcsik Páltól* 1 db injektáló berendezést vásároltunk. A felhasználási javaslat szerint kísérleteket állítottunk be ezek után az alábbi szerekkel (július 22.).

1. kezelés: *Mospilan 20 Sp.* (gyártja: NIPPON SODA – Japán, forgalmazza: SUMMIT – Agro Hungária Kft.)

0,1%-os hatóanyagoldat. Csemeténként 10 ml oldatot jutattunk a kultúrnövény gyökérzónájába (2 nyomás az injektáló készülékben). 4000 db csemete esetén (0,4-0,5 ha) így a permetléigény: 40 l. A 40 l vízbe feloldottunk 200 g vegyszert, vagyis 40 g hatóanyagot. Csemeténként 0,1 g hatóanyag jutott.

2. kezelés: U.az, mint az előbb, csak 0,2%-os hatóanyagoldattal. 40 l víz – 400 g vegyszer – 80 g hatóanyag Csemeténként 10 ml oldat, 0,02 g hatóanyag.

A Mospilant több formulációban gyártják: permetezőszer 3 EC, 20 SP, rovarölő csávázószer 70 WP.

Előnyei: gyors hatáskifejtés; hosszú hatástartam; erős szisztemikus (felszívódó) hatás gyökéren keresztül is; széles hatásspektrum: moly, levéttetű, pajzstetvek, tripszek, hernyók, bogarak (burgonya); alacsony dózis; legtöbb hazai növényvédő szerrel jól keverhető; eltarthatóság 3 év.

A sok jó tulajdonsága mellett van egy hátránya: viszonylag drága.

A továbbiakban csökkentettük a mintaterület nagyságát, így az injektálendő csemeték számát is.

3. kezelés: 0,1%-os *Lindafor 75 FW – Marshal 25 EC* keverék: 2/3-1/3 arányban, 5 l vízzel kijuttatva 500 db csemete injektálására. Mintaterület nagysága: 500 m².

Lindafor: 75% lindán hatóanyagtartalmú rovarölő talajfertőtlenítő (klórozott szénhidrogén). Gyártja: Rhone – Poulenc (Franciaország). Forgalmazza: Rhone – Poulenc AGRO – Borsod Kft.

Hatása: Idegrendszerblokkoló kontakt, illetve gyomor és légzési mérgező.

Alkalmazható: őszi búza és őszi árpa talajlakó kártevői ellen és csemetekertekben: 2 l/ha.

Vízigény: 300-500 l/ha.

Közlemény

Az Országos Erdészeti Egyesület az SZJA 1%-ából kapott 1.196.366 Ft-ot elnökségi határozat alapján az alábbiak szerint használta fel:

1. A könyvtári könyvtárolmány számítógépes feldolgozására	337.856 Ft
2. Bund Károly síremlékének felújítására	365.657 Ft
3. Szociális segélyezésre	400.000 Ft
4. Az Erdészeti Lapok szeptemberi költségeinek kiegészítésére	94.853 Ft

Ismételten köszönjük Tagtársaink és támogatóink felajánlását.

Marshal 25 EC: folyékony szisztémikus talajfertőtlenítő és permetezőszer. Hatóanyag: 25% karboszulfán.

Gyártja: FMC Corporation – USA.

Forgalmazza: Magyar KWIZDA.

Karbonát típusú inszekticid. Hatását a kolinészteráz enzim gátlásán keresztül fejti ki.

A kijuttatás után a karboszulfán a kártevőkkel szemben azonnali kontakt hatást fejt ki, majd 5-10 nap múlva a karboszulfán karbofuránra bomlik. A karbofurán szisztémikus hatással is rendelkezik.

A kontakt karboszulfánt a talajlakó kártevők (pajor) érintkezés, táplálkozás útján veszik fel. A szisztémikus karbofuránt a lombkártevők táplálkozás útján kapják meg.

Jó a gáztenziója, fonálférgek ellen is meggyőző (nematocid hatás).

Hatástartam: kb. 50 nap. Szinkronba került a mag csírázásának megindulása és a szisztémikus hatás kezdete.

Permetezőszerként kukoricában, cukorrépában állománykezelés formájában is alkalmazható. Minden lombkártevőt elpusztít.

Dózis: 4 l/ha. Javasolt vízmennyiség: 2-400 l/ha.

4. kezelés: U.az mint az előző, csak 1,2%-os töménységben.

5. kezelés: 0,1%-os Force 5 EC – Marshal 25 EC 1:1 arányú keveréke. Szintén 5 l vízben kijuttatva a hatóanyagot 500 db csemete gyökérzónájába való injektálással.

Force 5 EC: talajfertőtlenítő rovarölő szer.

Hatóanyag: 5% teflutrin. (Gyártja: Zeneca – Nagy-Britannia. Forgalmazza: Zeneca Hungary Kft.)

Nyugat-dunántúli területi képviselőjétől – **Villányi Emil-től** – kaptuk kísérleti célra.

A piretroid szercsoportból egyedül engedélyezett talajfertőtlenítő. Kontakt hatásán túl a repellens hatása is bizonyított. Kifejezetten erősen párolog, ezért a késleltetett bedolgozás a talajba hatóanyagvesztést okoz. A szert talajfelszínre kell permetezni, majd 10-15 cm mélyen bedolgozni.

Dózis: 6-10 l/ha – teljes felületre.

6. kezelés: U.az mint az előző, csak 0,2%-os töménységben.

7. kezelés: Mint minden kísérlet beállításával, itt is vannak kontrollparcellák is. Ezeknél a pajorszám magasabb volt, mint a vegyszerezett területeknél.

1997 őszén – tehát 2-2,5 hónapra az injektálás után – a kísérletünk kiértékelése végett pajorfeltárást végeztünk a terület egy részén az ERTI-vel közösen.

Megállapítottuk, hogy a pajorszám csökkent, de általában így is az erősen fertőzött kategóriába esett: 3 db/m² felett volt.

A csökkenés betudható: a felhasznált talajfertőtlenítőknek; a korszerű injektáló eszköznek; természetes mortalitásnak (illetve Beauveria tenella rovarpatogén gombának).

Feltártunk olyan mintagödröt, melyben nem találtunk pajort, míg a kísérlet beállítása előtt ilyen nem fordult elő.

Sajnos olyan összefüggést, amire most Önök várják a választ – egyszeri kísérletbeállítás után – nem tudok adni. Nevezetesen, hogy a felhasznált 4-féle vegyszer (Mospilan – Lindafor – Marschal – Force) közül melyik az üdvöztető a pajorok népes csapata ellen.

Egy biztos: a cserebogarak ellen „legkényelmesebben” és leghatékonyabban (sorolhatnám: legbiztosabban, legolcsóbban stb.) imágó korokban tudunk és kell védekezni.

A folyamatos erdősfítéseken, csemetekertekben már csak végszükségben, tűzoltásként végezhetjük az injektálós módszert. Eredményessége nem valószínű, hogy több lenne mint 30-40%.

Leskó Katalin pajorvizsgálati munkabeszámolójában olvastam, hogy „csak a harmadik generáció elleni védekezés után esik vissza a pajorok száma a veszélyességi küszöb alá”. Ez a megfigyelés megerősít engem abban, hogy az elkövetkezendő években lesz még államilag elrendelt, illetve szükség szerűen kötelezett cserebogáritás.

Még engedjék meg, hogy egy gyakorlati tapasztalatunkat közkinccsé tegyük. Csökkenthetjük a pajorkárt úgy is, hogy megfelelő fafajt ültetünk. Ha termőhelyileg lehetséges, akkor részesítsük előnyben a kései meggyet (Padus serotina). A csert, juharokat, fenyőt mind egy szálig megette a pajor, míg a kései meggy csemétét – ki tudja, mi okból? – nem bántotta. Állítólagos arzéntartalma miatt.

Krahulcsán János
növ. véd. szakm.

Helyreigazító

Sajnálatosan a július-augusztusi szám „Az erdőfeltárási és holnap” c. Wágner Tibor írásból a 247. oldal bal hasábján lévő táblázat alól az alábbi bekezdés kimaradt:

„Az adatok a Mátra-Nyugatbükk térségére vonatkoznak és 1998 elején érvényesek. Valószínűleg az ország többi területén is hasonló árakkal kell számolni. Kivételnek számít Szombathely és Sopron, ahol saját kavicsbányákkal rendelkeznek és fél áron építenek időjárásbiztos utakat.

Számba vettük a jelenleg meglévő úthálózatunk (200 km bitumenes pályaszerkezet, 140 km zúzottkőpálya, 906 km földút) fenntartásához szükséges évi ráfordításokat.

Azzal számoltunk, hogy átlagosan a bitumenes útjaink 15 évenként felújításra, 5 évenként kátyúzásra, 3 évenként (illetve szükség szerint) árokpadka-rendezésre szorulnak.

A zúzottkőpályás utak esetében a felújítás 8, a burkolatkarbantartás 4, az árokpadka-rendezés 3 évenként válik szükségessé.

Földutaknál az igény: 3 évenkénti árokrendezés, évenkénti gréderezés. Minden útnál az átereszek, aknák folyamatos tisztítása szükséges.

Természetesen elsősorban a forgalomtól függően a fenntartási időszakok erős szórást mutatnak, de nagy átlagban ezekkel az adatokkal lehet számolni ahhoz, hogy útjaink megközelítőleg szinten tarthatók legyenek.

A mai építési és fenntartási költségekkel számolva az éves költségigény részvénytársaságunknál a következő:

	Ft/fm/év	Millió Ft/év
200 km bitumenes út	350	70
140 km zúzottkőpálya	543	76
906 km földút	100	91
Összesen:	–	237

A kimaradás miatt szíves elnézésüket kérjük.

A vadrkörte (*Pyrus pyrastra*) csemetenevelése

Virágzás, termésérés és begyűjtés

A vadrkörte fehér virágai a kilombosodás előtt, március közepétől április közepéig nyílnak. A morfológiailag alma-termésnek tekinthető körte átermés, kerek vagy hosszúkas, színe zöld, zöldessárga, sárga, néha pirossal futtatott, fanyar ízű.

Mérete többé-kevésbé jellemző a *Pyrus* nemzetséghez tartozó fajokra:

P. pyrastra	Ø 20-30 mm
P. magyarica	Ø 15-22 mm
P. nivalis	Ø 30-50 mm

A kősejtekkal körbevett 5 rekeszű magház rekeszeiben 2-2 szem mag van. Ezek 4-6 mm hosszúak, lapított tojásdad formájúak, barnásfekete színűek, sima felületűek.

A termés kora ősszel, szeptember-októberben érik. Általában a lehullott gyümölcsöt szedik össze a gyűjtők, de szokás a fa alá kiterített ponyvára vagy fóliára is leverni a termést. Az erjedésre kevésbé érzékeny, azonban arra azért vigyázni kell, hogy ne melegegjen be. Célszerű kb. 30 cm vastag rétegben kiterítve tárolni addig, amíg megpuhul. Ekkor megfelelően beállított szőlődarálóval vagy kádban, hordóban történő taposással összezuzzák. Ügyelni kell arra, hogy a kővecses magház szétzúzásakor a magvak sértetlenek maradjanak.

A mag kezelése – a rétegelés

Mivel átfekvő – a csírázáshoz hideghatást igényel –, rétegelni kell. Azaz valamilyen nedvességtartó, de mégis levegős közeggel összekeverve, 0-5 °C-os hőmérsékleten tárolni kell addig, amíg a csírázás megindul. Ez általában 90-100 napot vesz igénybe, miközben legalább hetente ellenőrizni kell a rétegelt tétel nedvességtartalmát és egészségi állapotát. A vetést mindenképpen el kell kezdeni, amikor az első csírák megjelennek. Ha túl hosszú csírákkal vetjük el a vadrkörte, akkor sok görbült gyökérnyakú csemetét kapunk, amelyek nem exportképesek.

Kísérletekkel kimutatták, hogy a nyugalmi állapot sok magnál, így a körténél is megszüntethető *exogén hormonokkal* (gibberellinek, citokininek és etilén) történő kezeléssel. A gibberellinekről az is kiderült, hogy jól helyettesítik a hideg kezelést. Általában a magvak vagy a gibberellinre, vagy a citokininre reagálnak, a körte azonban azon magvak közé tartozik, amelyekre mindkét exogén hormon hat.

Az átfekvés okai ma még nem kellően ismertek. Az azonban bizonyos, hogy a körténél ezt nem a kemény maghéj okozza. Sokkal inkább tulajdonítható olyan ciántartalmú *inhibitoroknak* (csírázásgátlóknak), mint pl. az *amygdalin*, amelyek a *Rosaceae* család magjaiban gyakran jelen vannak, de a rétegelés során fokozatosan elbomlanak.

Csemetekerti vetés

Egyes csemetekertekben az összezuzott gyümölcs-pépet száraz homokkal összekeverik és még ősszel elvetik. Őszi vetésnél a takaró föld vastagsága 4-5 cm. Tavaszi vetés esetén csak 3-4 cm vastagon takarják. Ebben az esetben, vagy hosszabb ideig tartó tárolás esetén a magot célszerű kimosni.

A gyakorlat számára fontos néhány adat:
 átlag ezermagtömege 28 g (MSZ 13385/1-79)
 100 kg termésből nyerhető tiszta mag 1 kg

1 kg tiszta magban	36 000 db van
tisztaság (MSZ 13385-1: 1992) I. oszt.	95%
II. oszt.	70%
csírázóképeség (MSZ 13385-1: 1992) I. oszt.	90%
II. oszt.	60%

Növőtérzsüksége 21-27 cm². Általában egy év alatt eléri a kiültethető méretet. Ha mégsem, akkor érdemes visszaiskolázní. A csemete méreteire vonatkozóan sem az erdészeti szaporítóanyagokról szóló 91/1997. (XI. 28.) FM rendelet nem tartalmaz előírást, sem az európai unió belüli nincs előírás.

A korábbi magyar követelmények szerint:

	Növénymagasság cm	Tőátmérő legalább mm	Gyökérhossz cm
MÁ 1/0	15	3	20
2/0	30	4	20

Az utóbbi években megnőtt a külföldi kereslet általában a vadgyümölcsök, így a vadrkörte-csemeték iránt is. Az alábbi országos termesztési adatokból (OMMI országos csemeteltár összesítők) mégis erős hullámozást lehet megfigyelni.

	Kiültethető	Tovább nev.	Összesen
1993/94.	320	21	341
1994/95.	137	24	161
1995/96.	156	7	163
1996/97	571	16	587
1997/98	133	116	249

Génmegőrzés

A Növényi Génbank Tanács Erdészeti Munkabizottsága kezdeményezésére megkezdődött az erdei gyümölcsök, ezen belül többek között a körték génmegőrzése. A munka során igyekeznünk feltárni és *ex situ* megőrizni a veszélyeztetett körtéfajokat (*P. magyarica*, *P. nivalis*, *P. austriaca* stb.). Emellett a *P. pyrastra* fatermesztési szempontból legsebb genotípusait is le szeretnénk szemezni, hogy később nemesített szaporítóanyagot tudjunk előállítani fatermesztés céljára.

Dr. Barna Tamás

Hozzászólás – Az év fája: a vadrkörte

Apatin Duna menti község határában egy vegyes erdőben vadrkörte fészkelő fekete gólyapárról tudok. A gólyák ebben az évben költenek harmadszor tapasztalataim szerint (ez előtti időszakban a határnak és erdőnek ezen részén nem végeztem megfigyeléseket). Persze ez a tény nem zárja ki annak a lehetőségét, hogy akár sokkal régebben is fészkelnek e fán.

Az 1997-es évben három fiókat röptettek, melyeket természetesen meggyűrtünk Halász Olivér kollégámmal. Különben az apatini határban jónéhány vadrkörtefa is van, s néhányuk valóságos „személyiség”, amelyek a természetet kedvelő emberek szívében nagy becsben állnak. Sajnos azonban a közelmúltban történt olyan eset is, amikor matuzsálemi korosztályú magányos remete esett áldozatul ismeretlen favágók által, ... gondolom tűzfaként végezte! A sporthorgászok nagy-nagy bánatára, mivel nekik adott jó húst, árnyékot „pecázás” közben. Ilyenek vannak nálunk délvidéken!

Kanyó Béla

Nyílt levél

Az Erdészeti Lapok 1998. június havi – Nagykanizsai Vándorgyűlésről szóló – számában a „Csemete és díszfa-termesztés” című szakmai program (177. oldal) leírását a főszerkesztő úr személyes véleményének tartjuk.

Az alábbiakban röviden ismertetjük a bajcsai csemetekert történetét, főbb mutatóit, elért eredményeit a számok tükrében, bizonyítandó, hogy Bajcsa nem tartozik „a nyolcvanas évek elhibázott beruházásai” közé.

A bajcsai csemetekert kialakulása

Több évtizeddel ezelőtt az erdőgazdaság csemeteellátását sok kis apró csemetekertből, ún. „vándorcsemetekertből” oldotta meg. A fakitermelések koncentrálásával sok csemetekert-kezelő erdész már tavasszal sem ért rá a csemetekert feladataival bajlódni. Hovatovább egyre több kis csemetekert lett elhanyagolt, gazdátlan. A csemetekertek számának csökkenése tehát természetesen folyamat eredménye volt és nem csak vállalati központi akarat végrehajtása. A Zalaerdő Rt. jogelődjénél ez a következőképpen alakult (1. táblázat):

1960	109 db csemetekert	76 ha
1970	49 db csemetekert	71 ha
1980	23 db csemetekert	106 ha
1988	9 db csemetekert	88 ha
1997	11 db csemetekert	92 ha

A felújítás (és akkor még telepítés) csemeteelszágát kellett szolgálni, de a területi koncentráció és a hetvenes években mind szorítóbb munkaerőhiány miatt a kézi erő már kevésnek bizonyult.

A hagyományos talajmunkák (talaj-előkészítés, tápanyag-utánpótlás stb.) gépesítésének igénye mellett felmerült a speciális csemetekerti munkák (vetés, ápolás, kiemelés) gépesítésének megoldása is, vagyis a gazdaságos csemetetermelés megvalósításához átfogó csemetekerti beruházásra volt szükség.

A ZEFAG feladata mintegy 10-16 millió kiültethető csemete előállítására alkalmas nagyüzem létrehozása volt. A tervezett felhasználás megoszlása (2. táblázat):

Saját igény	5-7 millió db
Termelőszövetkezeti igény	2-4 millió db
Társ-erdőgazdasági igény	2-3 millió db
Egyéb igény (export, kertészetek stb.)	1-2 millió db
Összesen	10-16 millió db

A műszaki fejlesztési célkitűzéseket a MÉM hirdette meg, az erdőgazdaság azokat a saját és a térség igényeinek megfelelően konkretizálta, fejlesztési programtervet készített, amire jóváhagyást kapott.

Az akkori kollégák pontos, minden részletre kiterjedő előkészítő munkája előzte meg a beruházást.

Ezek közül kiemelnék néhányat:

– (Nyugat)német nagyüzemi csemetekertek tanulmányozása (ott ugyanis a csemetekertek koncentrációs folyamatai már lejátszódtak és tág lehetőség volt 50-150 ha-os kertek megtekintésére).

– Az Erdészeti és Faipari Egyetemen karöltve korszerű csemetekerti gépek (Rath, Egedál) minősítése.

– Hűtőkapacitások, hűtési technológiák vizsgálata.

– Csemetetermelési technológiák, ágyásrendszer és növényterületek tanulmányozása.

– Tápanyag-utánpótlási és vegyszerezési technológiák tanulmányozása.

A műszaki fejlesztés végül három ütemben valósult meg az AGROBER szigorú műszaki és pénzügyi tervei alapján:

– Első szakasz (1970-1977): fűtő kút üzembe állítása, főliaházak telepítése, villanyvezeték kiépítése, területbővítések.

– Második szakasz (1977-1980): a területbővítés folytatása, további főliaházak építése, gépesítés (Rath), öntözővíz-hálózat kiépítése és üzembe helyezése.

– Harmadik szakasz (1980-1987): hűtőházi épülettömb kialakítása, munkacsarnok, a zárt veremlő, a műhelyek, raktárak, vegyszerraktár megépítése.

A '90-es évek elején készült el a jelenlegi irodaépület, valamint új gépeket (Egedál) is vásároltunk.

A csemetekert gazdasági mutatói a teljesség igénye nélkül

A csemetekert 1980 óta gyakorlatilag változatlan területen (bruttó 60 ha, nettó 33-40 ha) termeli a csemetét.

A csemetével beültetett terület nagyságának hullámzását a tölgy- és bükktermés időszakossága, valamint a fenyő vetésterületek arányának változása okozza.

Az alábbiakban közöljük a Bajcsai Erdészet (régén szaporítóanyag-termelő üzem) gazdasági mutatóit 1980-tól 1997-ig (3. táblázat):

Év	Szaporítóanyag* ezer db	Értékesítés árbevétele** ezer db
1980	10 064	8 233
1981	11 469	18 464
1982	6 759	15 397
1983	7 880	13 783
1984	7 756	7 720
1985	7 908	10 715
1986	7 558	13 816
1987	7 347	10 793
1988	10 838	13 115
1989	13 676	14 182
1990	13 435	21 425
1991	9 248	18 992
1992	11 193	25 118
1993	8 674	19 556
1994	7 435	28 604
1995	10 051	26 158
1996	6 993	38 183
1997	8 026	29 585

* kiültethető csemete, suháng, cserje

** saját felhasználás nélkül

A táblázatból kitűnik, hogy a kiültethető csemete darabszám 1980-tól a végleges terület kialakulásától nagyjából egy állandó érték körül (9 millió db) mozog.

Az ingadozást a következő tényezők okozzák:

– a tölgy vetésterület aránya (tölgymakkterméstől függően);

- a fenyő vetésterület aránya (folyamatosan csökkenő tendenciát mutat);
- az iskolázott csemete aránya (a nagyobb növénytér miatt);
- a korosbodó csemeték aránya (a makkvetéses erdőfelújítás kiterjesztése miatt).

A csemetekert elsődleges feladata a Zalaerdő Rt. saját igényének kielégítése. Fontos, de másodlagos feladat a csemete értékesítése (belföldi, export). Amennyiben ez nem így lenne, a magasabb export ár miatt a legjobb minőségű csemete elhagyná az országot, és a zalai erdőbe a gyengébb jutna.

Az Rt. az elmúlt időszakban gyakran élt az „export önkorlátozás” lehetőségével, ami a csemetetermelésnél árbevétel-kiesést okozott, viszont az erdőfelújításnál jó befektetést jelent. Ugyanakkor a csemetekert legnagyobb és legbiztosabb piacát természetesen az Rt. saját felhasználása jelenti.

A Bajcsai Erdészeti csemetetermelésben 40 fő állandó fizikai dolgozó, és 3 fő közvetlen termelésirányító dolgozik. (A termelési költség nagy részét a munkabér és járulékaik teszik ki, míg az ugyanezen termék pályán lévő magántermelők (őstermelők) ilyen szempontból kedvezményezettek. Az egy csemetére jutó fajlagos költség így nyilván az őstermelőnél kisebb.)

Az 1980-1997. időszakot 5 éves ciklusokra lebontva elmondható, hogy a csemetekert eredményesen működött, mialatt a 2. táblázatban leírtak a következőképpen változtak:

Saját igény	4-6 millió db
Termelőszövetkezeti igény	–
Társ-erdőgazdasági igény	2-3 millió db
Egyéb igény (export, kertészetek stb.)	3-4 millió db
Összesen	10-14 millió db

A gazdasági tevékenységen kívül szólni kell a bajcsai csemetekert egyéb funkcióiról is:

a/ Oktatási központ. Tanulmányutak (egyetem, középiskolák) folyamatos, évenkénti célpontja.

b/ Csemetekerti gépek létrehozásának és tesztelésének színhelye.

c/ Csemetekerti technológiák vizsgálatának színhelye.

d/ Növényvédő szerek erdészeti alkalmazási lehetőségeinek kutatási színhelye (erdészeti célú növényvédőszer-engedély okiratok születésének helye).

e/ Hűtési (csemete és mag) technológiák vizsgálatának helyszíne.

Véleményünk szerint a bajcsai csemetekert korát megelőző, jó beruházásnak minősíthető, amely változó gazdasági környezetben már 18 éve folyamatosan biztosítja részvénytársaságunk és a térség csemeteszükségletét. Mindezt hosszú távon nyereséges gazdálkodás megvalósulásával éri el.

Pontos és megbízható adó- és járulék-befizetési kötelezettsége mellett méltó gazdasági versenytársa a feljövőben lévő állami támogatással létrehozott, hűtőházzal és egyéb fejlett infrastruktúrával rendelkező nagy magán csemetekerteknek és faiskoláknak.

Reméljük, hogy a jövőben

– az erdőfelújítási egységarak miatt folyamatosan alacsony szinten tartott csemeteárak növekedni fognak;

– a régen beígért erdőtelepítési program térségünkben is beindul;

– az autópálya- és úthálózat-fásítási programok beindulnak;

– az EU csatlakozás következtében az adminisztratív csemeteexport akadályok elhárulnak.

Mindezek eredményeképp kedvező piaci helyzet kialakulásával az elkövetkezendő évtizedekben a bajcsai csemetekert folyamatosan bizonyítani tudja majd életképességét, ezzel pedig elődeink átgondolt, megalapozott döntéseinek helyességét.

Erdészüdvözzel!

Horváth Ferenc termelési igazgató

Bodor György erdőgazdálkodási osztályvezető

Babics István erdőművelési előadó

A Roth Gyula Erdészeti és Faipari Szakközépiskola 1997/98-as tanévben elért eredményei

A közismereti tárgyak közül kiemelkedő eredmények születtek történelem és biológia tantárgyakból.

Mikita Antónia történelem-angol szakos tanárnő által felkészített egyik csapat az „Örökségünk '48” elnevezésű, az 1848-49-es forradalom és szabadságharc jegyében meghirdetett országos versenyen a legjobb teljesítményt nyújtva lett győztes. A csapat tagjai: *Papp Tibor* és *Peng Ferenc* 11. évfolyamos faiparostanulók, valamint *Török Péter* 12. évfolyamos erdésztanuló. A másik csapat ugyancsak ebben a témában indult, a Magyar Nemzeti Múzeum és az Országos Honismereti Szövetség által kiírt jubileumi versenyen jeleskedett. A televízió által is közvetített országos döntőt követően

egyetlen szakközépiskolás csapatként az előkelő harmadik helyezést tudhatják magukénak. A csapat tagjai *Balázs Péter* 10., *Pásztory Tamás* és *Pordán Péter* 11. évfolyamos erdésztanulók.

Hatezer induló közül kerültek be a legjobbak közé a huszonharmadik alkalommal megrendezett Kitaibel Pál Biológiai és Környezetvédelmi Verseny országos döntőjén *Hoczek László* biológia-földrajz szakos tanár tanuló. A döntőben 138-an mérték össze tudásukat. A kilencedik évfolyamosok közül *Homolya Gergely* első helyezést, a tizedik évfolyamosok közül *Schrek Ottó* negyedik helyezést ért el. Mindketten erdésztanulók.

Szakmai versenyen erdésztanulóink indultak. Közülük az Országos Szak-

mai Tanulmányi Versenyen első helyezést ért el *Sipos Péter* 13. évfolyamos tanuló, aki ugyancsak részt vett az ez évben Szegeden megrendezett „Kiss Ferenc” Szakmai Gyakorlati Versenyen is. Ezen a versenyen az ország négy erdészeti középiskolájából érkező végzős diákok mérik össze gyakorlati tudásukat. *Sipos Péter* mindvégig vezette a mezőnyt az egyes versenyszámokban, egyedül az utolsó számban veszített pontjai miatt szorult második helyre, összesítésben néhány ponttal lemaradva a szegedi első helyezett mögött. *Sipos Péter*nek tehát sem az elméleti, sem a gyakorlati technikusminősítő vizsgán nem kellett részt vennie. Tanulóink felkészítését iskolánk erdőmérnök-tanárai végezték, az idén *Nagy Csaba* erdőmérnök volt a felkészítés irányítója és a csapat kapitánya.

Szabó László

Az Óriások földjén (5)

Az oregoni magyar erdészek

Dzsoni mindjárt reggel alaposan beletaposott a gázpedálba. Sietnünk kellett, mert vártak az oregoni magyar erdész-kollégák.

A Columbia folyót az amerikai Vancouvernél léptük át, mely egyben Oregon állam határa is. A két és félszeres magyarországnyi szövetségi államban alig hárommillió ember él. 1843-ban az addig ideérkezett bevándorlóknak dönteni kellett, hogy Kanadához vagy a jenkikhez akarnak-e tartozni. Nos, a főleg skandináv bevándorlók közül álló telepések képviselői mindössze két, azaz kettő szavazattöbbséggel döntöttek Washington mellett. Oregon az USA legjelentősebb gabonatermő vidéke, ám előkelő helyet foglal el a bevételi források között az erdőgazdálkodás és a faipar is.

A Georgia – Pacific Corporation az egyik legnagyobb magán faipari vállalat az Államokban. Kétmillió hektár erdőterülettel és több mint 300 fafeldolgozó üzemmel rendelkezik. Az évi 15 milliárd (!) dollár forgalmat 5000 alkalmazottal bonyolítják. *Itt magyar erdőmérnököket is találunk. Haán Fülöp, Horváth István és Nagygyörgy Sándor* kitörő lelkesedéssel fogadták a csoportot. Horváth István még ma is aktív. Olasz bevándorló erdőterületén folyó gyérítési munkát mutattak be. Mivel délelőtt esett az eső, Dzsoni érthető módon nem merte vállalni a vágástérig a vezetést. Egy alkalmas tisztásnál kiszálltunk, és cuppogtattuk a sarat a kötélpályáig. Az őserdőt 1946-ban termelték ki. A douglásfenyő természetes úton újult fel. Hozzávetőleg az összes tőszám egyharmadát termelik ki a gyérítéskor. A húsz év múlva esedékes véghasználati korra az állomány eléri az 50 méteres magasságot. A közelítópályák mentén fokozottan védik a törzseket, erős bordás műanyag félhengerekkel.

A maximum 10 hektáros véghasználatoknál – ha vízfolyást érintenek – a vízfolyás mindkét partján kötelező az árnyékoló sáv meghagyása. A lazac kényes a víz hőmérsékletének változására.

Derék magyar kollégáink nagyszerű vacsorával búcsúztatták a napot. Ezúton is köszönetet mondunk a ragyogó szervezésért és vendéglátásért.

Megtekintettük *Haán Fülöp* csemete- és nyárgazdálkodását.

Dr. Somogyi Zoltán fényképez

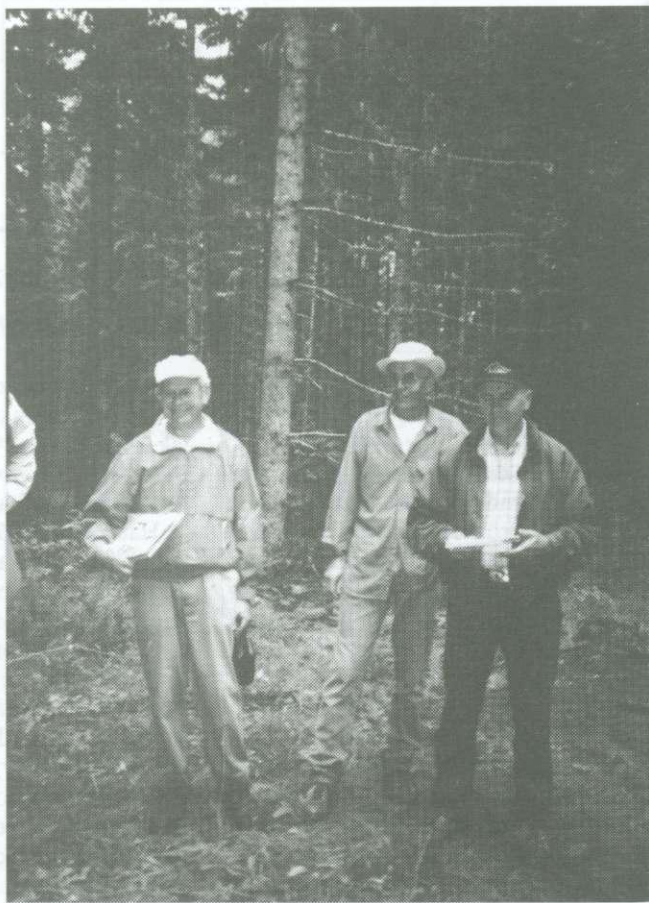
A hatalmas üvegházban nevelt milliónyi csemete természetesen plantázsmagból származik. A kiszolgáló gépeket jórészt saját konstrukció alapján gyártották.

Érdekes volt, hogy a burkolt gyökérzet „tasakjaiban” 1-2 év alatt lassan oldódó műtrágya-granulátumokkal segítik a kiültetés után is a csemeték fejlődését.

HAÁN FÜLÖP

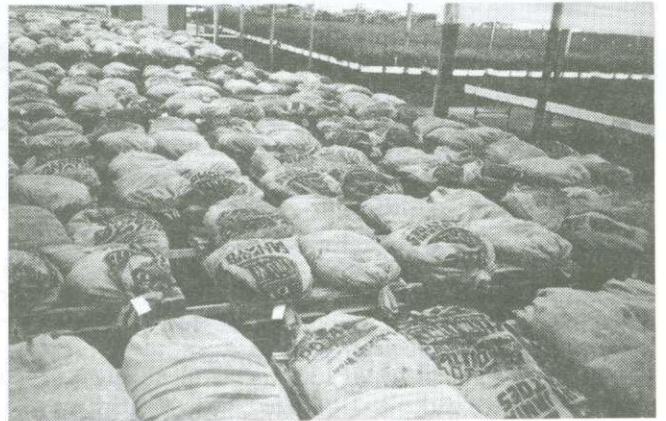
erdőmérnök 1959-ben szerzett erdőmérnöki diplomát a kanadai Vancouverben. Az évfolyamból tízen az USA-ban folytatták szakmai tevékenységüket. Ahogy ő fogalmazott, azért telepedett le *Eugene*-ben, mert *Horváth István* már itt volt s átszalta. A Georgia-Pacific Corporationnak akkor 300 millió dollár volt a forgalma. Ma 15 milliárd. Erdőrendezőként kezdte munkáját (lásd EL. 1995. januári szám). A hetvenes években az erdőgazdálkodás fellendülésének kezdetén kezdett a tudományos kutatással foglalkozni, főleg genetikával. Főnöke kérte, hogy állítson össze egy költségvetést arról, hogy amit kutatni kellene, milyen beruházást igényel. Az addig 10 ezer dollárból gazdálkodó kutató eleresztette fantáziáját, és egy 500 ezer dolláros költségvetéssel járó munkatervvel rukkolt elő, maga sem reménykedve a sikerben. Telefonon kapta a választ: O.K. De évés közben

Balról jobbra: Haán Fülöp, Nagygyörgy Sándor és Horváth István
(Fotó: Dr. Szikra Dezső)

jön meg az étvágy. Így akkor is nyitva maradt a költségvetés bugyellárisa, amikor *Haán Fülöp* a három államra kiterjedő kutatóállomás-hálózatról szóló elképzelését az asztalra tette. Így született meg a nyugati partvidéken – Washington, Oregon, California területén – az összehangolt erdészeti kutatás. Az eredmények láttán rohamosan kiterjedt az Államok teljes területére, sőt még a Fülöp-szigetekre is (lám, mit tesz a név) a kutatóbázisok láncolata. Indonéziában is ők kutatták a magbeszerzés, csemetenevelés és erdősítés (felújítás) szakmai kérdéseit. A fakitermelő cégektől köbméterenként 6 dollárt tartottak vissza, s ha a felújítás körül (ami kötelező) valami nem volt rendben, ebből a pénzből ők csináltatták meg.

Haán Fülöpről feltétlen tudni kell, hogy hosszú évekig tagja volt annak a 16 tagú bizottságnak, mely az USA erdeivel, faiparával és az ehhez kapcsolódó kérdésekkel foglalkozott. Döntéseiket a kormány a legmesszebbmenőkig figyelembe vette. A bizottságban a tartományokból válogatott 4 erdész, 4 faiparos, a szakegyetemek képviselőitében 4 fő (a költségvetésükről is ők döntenek), és a különféle társadalmi szervezetekből 4 fő vesz részt. Így már érthető, hogy a bizottsági döntéseknek már csak a politikai vetületét kell a kongresszusnak figyelembe venni. Haán Fülöp 12 évig

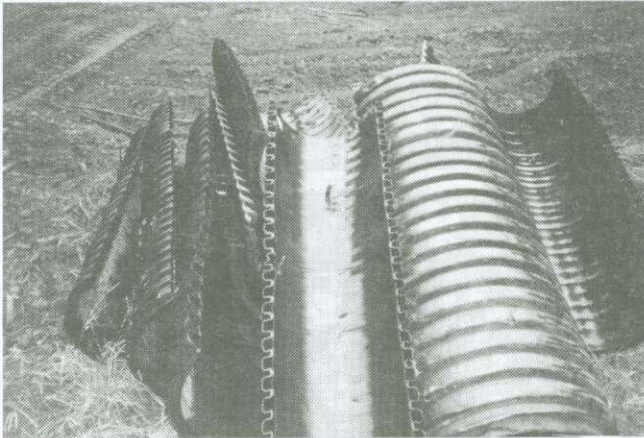
Plantázstobozok a zsákban.

volt bizottsági tag. 35 év vállalati munka után ment nyugdíjba. Mint mondotta, jöjjenek a fiatalok. Nem beszél bele az utódok munkájába, mert akkor „minden marad a régi-ben”.

(A cikksorozat Kovács Gábor és dr. Pető József jegyzete alapján készült.)

Pápai Gábor

A védőfélhengerek.

Haán Fülöp eligazítást tart.

A mecseki nyugdíjas klub kirándulása

Igaz, hogy szakmai programokkal kezdődött, de azért erdészbaráti találkozó lett belőle. Nekem is, és gondolom erdész kartársaimnak is nagyon csodálatos és érdekes látni a régi munkánk gyümölcsét. Amit mi elkezdtünk, az utódok folytatják. Ezt így kell csinálni.

Nagyon szépek különösen a bükk nevelő és felújító vágások. A Mecseken jó talaj van. Itt vannak az ország legszebb bükk- és tölgyállományai. Pusztabányán egy régen letűnt üvegesiparnak a maradványaiival találkoztunk. Az olvasztókemence még megvan. Itt elgondolkoztunk egy kicsit, hogy a Mecsek ilyen eldugott helyén a német üvegesek milyen kultúrát teremtettek. A Mecseki Rt. árpádtetői, kárászi és pécsváradi erdőgazdasága jó kezekbe van. Törődnek a rájuk bízott gyönyörű természet alakításával. A szakmai kirándulásnak Pécsváradon volt a vége. Megnéztük az újonnan épült erdészeti székházat. Mint minden új épület, praktikus és szép. A déli vendéglátás pedig otthonos és családias volt. Mindenki jól érezte magát. Volt még ennek a napnak egy igen érdekes színfoltja. Ez ugyan nem tartozik szorosan az erdészeti tudományhoz. De mint természetbarát erdészeket nagyon is érdekelt. A volt bolyi csemetekert vezetője bemutatta nekünk a csodálatos élő papagáj gyűjteményét. Ez a gyűjtemény több száz különböző színű és nagyságú madarakból áll. Ilyen madárvilágot összehozni nagy szakértelmet és kitartó munkát igényel. Tisztelet a gazdájának, Gálos Istvánnak. Természetesen a kitűnő vörös boráról se feledkezzünk meg.

A Mecseki Erdészeti Rt.-nek és vezetőinek külön is megköszönjük, hogy ilyen jól szervezett szakmai és családias napot rendezett nekünk. Összekötöttük a hasznosat a kellemessel.

Czuczor Ferenc

A szabadok országában (4)

Beszámoló az OEE 1997. novemberi thaiföldi tanulmányútjáról

Kirándulás Ko Samet szigetre (november 16.)

Útitervünkben tengeri program nem szerepelt, de szeretünk volna „testközelbe” kerülni a trópusi óceánnal, így került sor erre a kirándulásra.

A Sziámi-öbölben fekvő 131 km² területű sziget védett terület, nemzeti park. A 19 tengeri nemzeti park egyike, melyet a 93 szárazföldivel együtt a Földművelésügyi Minisztérium Királyi Erdészeti Hivatala nyilvánított védetté.

A gyönyörű sziklás partokkal övezett, szép pálmaligetekkel és sűrű, szinte érintetlen dzsungellel borított sziget eldugott öblei a könnyűbúvárok „paradicsoma”, ahol korallok, színpompás tengeri csigák és kagylók adnak ízelítőt a trópusi tengerek élővilágából. Felszerelés hiányában ezekkel mi csak az esti pattayai sétánk során találkozhattunk a késő éjszakáig nyitva tartó üzletek pultjain, kirakataiban.

A növényvilágát eredeti állapotban megőrző sziget remek pihenőhely, ahol néhány egyszerűen felszerelt bungaló telepen és éttermen kívül jelentősebb létesítmény most még nincs, de a nyomás óriási, mivel közel van a szárazföldről is és Pattayához is. Egyre több bel- és külföldi látogat a szigetre, ami együtt jár a turistákat kiszolgáló „ipar” erős szakos törekvéseivel is, valamint a tengeri és szárazföldi élővilág károsodásával is. A NP személyzete nem tud megbirkózni ezzel a gonddal annak ellenére, hogy évente legalább egyszer „kommandós bevetéssel” bezáratják a hatóságok az időközben felépített illegális üdülőket, éttermeket.

A szigettől, a kristálytisztá kellemes hőmérsékletű csodálatos kék vízű öblöktől, a porhanyós homokpartoktól a kikötőnél álló néhány hatalmas (50 m magas 1,5 m átmérőjű) kámforfa (*Dipterocarpus alatus*) látványával búcsúztunk.

Hazafelé megszaktítottuk utunkat az ország Riviérájaként emlegetett híres-hírhedt Pattayában, ahol a tengerpart mintegy 4 km-es szakaszán 96 luxushotel, számtalan kisebb szálloda, vendégház, bungaló, étterem (köztük magyar is!) mulató, diszkó, masszázsszalón található. Itt minden azért

van, hogy a vendégek (egyre több magyar is) jól érezzék magukat és a pénztárcájuk súlya se húzza sokáig a zsebüket.

Új ízzel ismerkedhettünk meg *Suchat* barátunk jóvoltából, aki olajban sült szöcskével lepette meg minket az esti sétát követően. Csak az első falat „leküzdése” volt nehéz, utána (majdnem) mindenki jóízűen fogyasztotta a nem mindennapi étket.

Látogatás egy magánerdő-gazdaságban (november 17.)

A Chachoengsoa megyében is működő „Suan Kitt” campany-t 15 éve alapították. A magánvállalat-birodalom óriási pályát futott be. Tevékenységük szerteágazó, de mindegyike a vidékhez, a termőföldről kötődik. A vállalkozás ingatlan spekulációval, termőföldek adásvételével indult és ezt a mai napig is folytatják.

A megszerzett földeken elsősorban erdőtelepítéssel, fa-termesztéssel foglalkoznak.

Ötéves vágásfordulójú eukaliptusz (*Eucalyptus camadulensis*) ültetvényeket hoznak létre elsősorban papírfá termelési céllal. Az állományok ötéves korra 20 m-es magasságot,

1 év és 8 hónapos eukaliptusz ültetvény
a Suan Kitt campany területén

A SIAM 08 projekt központja. Vendéglátóink és a csoport

Konténeres csemetetermesztés – ápolási munkát

15 cm-es mellmagassági átmérőt érnek el és 120 t/ha a produkció. Ez jelenleg jövedelmezőbb, mint a kukorica termesztése.

Tarvágás után sarjazzatnak. Hat hónap után két szálla metszenek, de ha gyengébb az állomány, akkor csak egy szálla.

Figyelemre méltó, hogy saját, szigorúan zárt laboratóriumaikban merisztémaszaporítással állítják elő az ültetési anyagot, amely – sajnos – mindössze néhány klónból áll.

Az ültetést az esős évszakban kézzel végzik 3x1 m-es hálózatban, vegyszeres gyomirtás alkalmazásával. Ezt követően kézi és gépi ápolást végeznek.

Egyik állományt a másik után néztük meg és igen szokatlan volt, hogy a kort év és hónapban adták meg. Belegondolva a 60 hónapos (!) vágásfordulóba, ez hamarosan természetessé vált számunkra is.

A megtermelt fát saját 3500 t/nap alapanyag-igényű papírgyárukban dolgozzák fel. Rövidesen üzembe helyezik a második gyárukat 4000 t/nap alapanyag-igénnyel, a harmadikat pedig már tervezik.

A saját tulajdonú földjeiken termelt alapanyag nem elegendő, ezért 64 000 ha területen 6000 parasztsaláddal szerződéses fatermesztést folytatnak garantált felvásárlási árat (jelenleg 850 Baht/t, 1 Baht = 5 Ft) alkalmazva.

Az ültetési anyagot és a technológiát a cég biztosítja. A csemetét vagy kifizeti a család, vagy hitelbe kapja, ami fakitermeléskor kerül levonásra.

A fakitermelést a saját és a szerződéses területen egyaránt a cég végzi.

Kismértékben teakfát is természetnek, de azt is rövid vágásfordulóval (25-30 év) tervezik kezelni.

Fatermesztéssel 50 fő erdész- és agrárszakember foglalkozik és 15 fő tartja a kapcsolatot a 6000 parasztsaláddal. A minket kísérő agrármérnök fatermesztő kolléga elmondta, hogy a fizetése 9000 Baht. Állami alkalmazásban cca. 6000 Baht-ot keresne. Gépkocsi- és mobiltelefon-használat egészíti ki fizetését. Láthatóan elégedett volt helyzetével.

A „birodalom” rendelkezik cellulóz és farostlemez üzemmel, bútorgyárral, rizshántolóval, tapiókafeldolgozóval és egy elektromos energiát előállító kisebb erőművel is.

A vállalat megkezdte a külföldi terjeszkedést is. Kínában 500 000 ha kisebbrészt saját, nagyjából bérlet területére van.

A Suan Kitti campany a thaiföldi Weyerhaeuser! (Talán több olvasó emlékszik a kanadai és amerikai útbeszámolóiból erre az óriási amerikai erdészeti-faipari cégre.)

Ezt a vidéket nézve teljesen olyan érzésünk volt, mintha itthon az Alföldön járnánk. A vidék sík, nagy erdőültetvények mezőgazdaságilag művelt földekkel váltakoznak. Szemünk kereste, de nem találta az őzeket! A nyarasokat az eukaliptuszok helyettesítik itt, és föld színe sem a megszokott hazai, hanem mindenütt vörös.

Ezek az ültetvények természetesen nem pótolhatják a kipusztított valódi erdőket sem ökológiai, sem környezetvédelmi szempontból, és a fafeldolgozás során is csak másfajta igényeket tudnak kielégíteni, de mégis a táj globális rehabilitációja felé tett jelentős lépésnek kell tartanunk ezeket az erdőtelepítéseket.

A terepi bejárást követően szálláshelyünkre, a kambodzsai határtól mindössze 8 km-re fekvő Aranyaprathet-be indultunk.

Vidékfejlesztési programok a kambodzsai határ mentén (november 18.)

A vidékfejlesztés kormányzati támogatottságú programok sorozata, melyek több tárca összefogásával valósulnak meg. A kambodzsai határ mellett mi a Thupthin Siam 03 és 08-as jelű projektekkel ismerkedtünk, melyek a Honvédelmi és a Földművelésügyi Minisztériumok (Királyi Erdészeti Hivatal) közös munkája. Így aztán csak az első pillanatokban volt meglepő, hogy katonák sokasága fogadott bennünket, jórészt katonatisztek tartották a rendkívüli alapposszággal előkészített tájékoztatókat (előadások, tablók, angol nyelvű brosúrák, videofilme), terepi bemutatókat, de természetesen erdész-szakemberek jelenlétében. Az viszont már igazi kuriózum volt, hogy az egyik katonai ellenőrzőponton egy géppuskás páncélaút állt konvojunk élére és egy másik katonai jármű a végére. Ez a gondoskodás, úgy véltük, részben a határ közelségének, részben a tanulmányutunkat végigkísérő *Supoth Devahastin* tábornoknak szült, aki korábban évekig e körzet katonai parancsnoka volt.

Ezek a projektek volt menekülttáborok helyén valósulnak meg. A Sian 03 7,6 km² területű és a világ akkori legnagyobb menekülttábora volt. 200 000 ember élt itt 10-15 éven keresztül az 1983. évi hazatelepítésig.

A háborús évek alatt a helyi lakosság meggyérült, a termőföldek tönkrementek, az erdők lepusztultak, degradálódtak.

A megmaradt népesség óriási szegénységben élt és még ma is nagyon elmaradott körülmények uralkodnak.

Ezek a területeken a cél:

– gazdasági, szociális és pszichológiai szempontból javítani a projektek területén élő lakosok életfeltételeit, életminőségét annak érdekében, hogy a határ menti lakosságot helyhez kössék;

– megvédeni a pusztuló erdőket, illetve a lepusztított területeket rehabilitálni annak érdekében, hogy minél több haszna legyen az itt élőknek;

– olyan közösségek és mintaterületek létrehozása a határ mentén, melyek elősegítik az ország fejlődését;

– elősegíteni a projekteken kívüli sérült környezet helyreállítását.

200 házból álló mintafalut hoztak létre, ahová 175 parasztcsaládot és 25 katonacsaládot költöztettek be. Megteremtették az infrastruktúrát (út, áram, víz, oktatási és egészségügyi ellátás), mindenki számára biztosítottak termőföldet, közösségi erdő- és legelőhasználatot, állattenyésztési lehetőséget stb. Ezen a vidéken ezek óriási kedvezményezettnek számítanak. Az eddig létrehozott és a tervezett települések mintául szolgálnak a környék számára. Hatásukat mintegy 50 km-es körzetben vélik érvényesülni, hiszen az oktatási létesítmények a környék lakóinak képzését is szolgálják.

Ezek a képzések a megélhetési lehetőségeket könnyítik: farmerek gyakorlati oktatása, gombatermesztés elterjesztése, szabás-varrás, kosárfonás, fazekasság, élelmiszerek tartósítása, csemetetermelés, erdősfítés stb.

Az erdősfítési tevékenységet illetően figyelemre méltó, hogy 1994 óta több száz helyi területen végeztek erdőfelújítást 4x4, 8x2 m-es hálózatot alkalmazva úgy, hogy 17 helyi fafajt használtak fel (a legtöbb fafaj a Leguminosae családba tartozik). Az első 2-3 évben köztes termelést folytattak és az ebből származó bevételt vagy terméket az iskolai étkeztetésre fordítják.

A 08-as projektnél az erdősfítéssel végrehajtandó tájrehabilitáció kap nagyobb hangsúlyt, de a falusi lakosságnak munkaalkalmat teremtve ez is jelentősen hozzájárul a határ menti területek gazdaságának fellendítéséhez.

A szegénység óriási
Falurészlet KHAO KO környékén

Érdekességgként említem meg, hogy erdőmérnök-hallgatók a 08-as projekt újraerdősített térségében végzett kutató munkájuk során már 49 madárfaj jelenlétét rögzítették 1997-ben, amit a tájrehabilitáció sikereként értékelnek.

Az általunk megismert törekvések óriási jelentőségűek az elmaradott térségek felzárkóztatásában. Ezt az is mutatja, hogy a kormányzat mellett a királyi család is, személy szerint *Őfelsége Prof. Dr. Chulaporn Walailak* hercegnő, a Chulaporn Kutató Intézet elnöke is részt vesz az itt folyó munkák tervezésében, irányításában.

Ez azért is fontos, mert a királyi családot óriási tisztelet övezi Thaiföldön és amit a királyi család figyelmével megtisztelt, az egyrészt megvalósul, másrészt a megvalósulást követően védelme is biztosított. Ez pedig az erdőtelepítések, erdőfelújítások esetében nagyon fontos szempont.

(Folytatjuk)

(A cikksorozat dr. Bencze Tibor naplójának és Manghesen Tamás feljegyzéseinek felhasználásával készül.)

Kép és szöveg: Dr. Szikra Dezső

Közlemény

az Erdészeti, Faipari, Papíripari Nemzetközi Ösztöndíjas Alapítvány javára tett 1%-os személyi jövedelemadó felhasználásáról

Az 1996-ban befizetett jövedelemadó 1%-ának közérdekű célra történő felajánlása alapján 1997. októberében az APEH 454.329 Ft-ot utalt át Alapítványunknak. A kuratórium döntése alapján ebből az összegből az alábbi pályázók kaptak támogatást:

1. V. évf. faipari mérnökhallgatók tanulmányútja (1997. szeptember 15-19. – 100 ezer Ft),
2. Világjáró Klub részére felszerelés vásárlása (1998. január – 92.450 Ft),
3. Selmeci hagyományörző tanulmányút elsőéves hallgatóknak ('98. március 27-29. – 300 ezer Ft).

Köszönet mindazoknak, akik felajánlásukkal Alapítványunkat támogatják. Ha az évente több millió forintos támogatási kérelmeket nézzük, akkor erre, illetve az összeg növekedésére a jövőben is nagy szükségünk lenne. A felajánlásokat a fenti név és az alábbi adószám: 19112855-1-08 feltüntetésével lehet megtenni.

Kérjük támogassák továbbra is és mind többen a Soproni Egyetem hallgatóinak és fiatal oktatóinak szakmai fejlődését.

A Kuratórium

Az Erdészeti Múzeum

AZ ERDŐRENDEZÉS TÖRTÉNETE

címmel időszaki kiállítást tart az Erdészeti Múzeumban (Sopron, Templom utca 4.). A kiállítást 1998. augusztus 26-án Halász Gábor, az Állami Erdészeti Szolgálat főigazgatója nyitotta meg.

Megtekinthető:

1998. október 4-ig szerda kivételével hétköznapokon 10-17 óráig, ünnepnapokon 13-17 óráig.

Támogatók:

Állami Erdészeti Szolgálat,
Földművelésügyi és
Vidékfejlesztési Minisztérium
Erdészeti Hivatala.

Az Európai Erdészek Szövetségének XIX., Finnországban tartott kongresszusáról

Június 6-án 16 ország több mint 100 erdésze érkezett Helsinki-be az UEF (Európai Erdészek Szövetségének angol rövidítése) kongresszusára.

Az első napon az európai faültetési napon vettünk részt mindannyian. Helsinkitől mintegy 100 km-re egy végvágt domboldal mesterséges felújítását bízták a rendezők a résztvevőkre. Kedves keretet adott a munkának, hogy a helyi iskola tanulóiból álló kórus énekhanggal kísérte a munkát, sőt az erdőből előbújtak azok az erdei manók is, akiknek nagy bánatára végeztek „erdőpusztítást” a környék fakitermelői. Bánatuk csak az ültetés befejeztével látszott csökkenni. Minden egyes újonnan ültetett fácskát megvizsgáltak, és megnyugodva, vidáman tűntek el ismét a fák között. A keretjáték pontosan kifejezte a terepi munka előtti rövid ünnepi ülés lényegét, az európai erdész feladatáról.

Két téma érdemel különös figyelmet a kongresszusi előadásokból. Az egyik az erdészeti certifikációval, pontosabban az erdőgazdálkodás certifikációjával foglalkozott. Az előadások elsősorban a környezetvédelmi célok hangsúlyozásával sürgette egy olyan igazolási rendszer kialakítását, amely szavatolja, hogy a kitermelt faanyag olyan helyről származik, ahol a tartamos erdőgazdálkodás biztosított.

A tartamos erdőgazdálkodás egyre többször kap kibővített tartalmat. Ma már nem elég azt szavatolnia az erdőgazdálkodónak, hogy az erdő felújításával biztosítja az újratermelést. A tartamosság követelménye az erdő összes funkciójára, a fatermesztésre, a környezet- és természetvédelemre, valamint szociális funkciók tartamos szolgálatára vonatkoznak. Ez természetesen teljességgel egyidőben nem valósulhat meg, de az erdőgazdálkodónak garantálnia kell, hogy maradandóan ne sérüljön egyik funkció sem. A fahasználat során, majd a felújításnál az adott terület rendeltetéseiének fontossági sorrendjében tegyen eleget a tartamosság kibővített követelményének.

A Kongresszus nem javasolja egységes európai certifikációs rendszer kialakítását, de szükségesnek tartja, hogy az EU tagországai sajátosságaiknak megfelelő rendszert működtessenek, amelyeknek csak a kereteit kell egységesíteni. Messzemenően figyelembe kell venni, hogy Európán belül is más módon jelenik meg a tartamosság egy mediterrán erdőben, egy magashegységi erdőben, és megint alapvetően más a kongresszus rendező országában, Finnországban, ahol az erdő, a fa a gazdaság alapja.

Az EU-nak szüksége van jól képzett, Európa erdőgazdálkodását több szempontból is értékelni tudó, több nyelvet beszélő erdész szakemberekre. Ennek a célnak az elérése érdekében javasolta a német küldöttség, hogy az EU támogasson egy olyan oktatási rendszert, amelynek során az egyetemisták tanulmányait különböző nyelvválc egyetemen végezhesék. Az oktatási rendszerek között meg kell találni azokat a pontokat, amelyek több országban közel azonosan szolgálják a nemzeti és a nemzetközi szakemberképzést, és biztosítani kell egy ösztöndíjalapot, amely lehetővé teszi, hogy az ifjúság több nyelven folytathassa tanulmányait. Ennek a javaslatnak a fontosságát aligha kell bizonygatni.

Az Európai Erdészek Szövetsége vezetőségét háromévenként újválasztja. Az idei évben is új vezetőséget választott a Szövetség. Kess Mol 1982-től töltötte be az elnöki tisztelet, őt tiszteletbeli elnöknek javasolták. Az új elnök a lengyel *Piotr Paschalis*, három alelnöke német, finn és angol, a titkár ciprusi, a pénztárnok dán erdőmérnök lett.

A Szövetség új tagjának az idén jelentkezett Spanyolország. Az új elnök egyik célja, hogy több ország vegyen részt a Szövetség munkájában, többek között még nem tag Ausztria, Csehország, Szlovénia stb. A legnépesebb küldöttséget az idén Románia küldte, mint Olaszországba annak idején az OEE.

Az Európai Erdészek Szövetsége nem döntéshozó szervezet, de javaslatait az EU brüsszeli bizottságai kikérik, nem hivatalos tanácsadó szervként működik. Magyarország részvétele a Szövetség munkájában a jövőben is célszerű. A résztvevők nagy érdeklődést mutattak a magyarországi gazdasági és politikai átalakulás iránt, ezen belül kiemelten az erdőgazdálkodás, a természetvédelem és a vadászat törvényi szabályozásával kapcsolatban tettek fel sok kérdést.

Általános megjegyzések a kongresszusról

Magyarország iránt jelentős az érdeklődés. Csaknem valamennyi küldöttség résztvevőjével sikerül tárgyalni.

A kongresszus hivatalos nyelve az angol, minden kiadvány angolul kerül kiadásra. A hivatalos kongresszuson azonban angol-német-finn szinkrontolmács segítette a munkát. A résztvevők többsége több nyelvet is beszél, így németül is.

Tagságunk (szavazati jogunk) a tagdíjfizetéstől függ.

Várhatóan minden ország egy küldöttének a részvételi díját EU támogatásként megkapják a résztvevők. Ha addig befizetjük az 500 EURO tagdíjat, akkor választhatunk, hogy utalják-e, vagy a jövő évi tagdíjnak tudják be.

Tagságunkról egyértelmű döntést kell hozni, egyben kijelölni a magyar képviselőt.

A tagságról szóló döntés előtt javaslom megszervezni egy találkozót az új lengyel elnökkel, aki növelni akarja a taglétszámot (Ausztria, Szlovénia, Csehország stb.). Fordítsuk le az UEF alapszabályát.

Az UEF az EU-nak nem hivatalos, de általános erdészeti tanácsadó szerve, befolyással van a Phare támogatások elosztására (Lengyelország 1 millió ha erdőtelepítésre készül!).

Az UEF olyan fórum, ahol a legtöbb európai nemzet egyesületének képviselőivel találkozni lehet, be lehet mutatkozni. „Igen” döntés esetén erre fel is kell készülni, írásban is.

Javaslom az OEE-nek is elkészíteni az internetes honlapját és a magyar erdőgazdálkodás bemutatkozását (rövid statisztika, szervezeti felépítés, OEE, erdészeti-természetvédelmi tevékenység, a három törvény főbb pontjai stb.). Több résztvevő szorgalmazta az elektronikus levelezés általánossá tételét. Eből sem maradhat ki az Egyesületünk.

A tagdíj tagegyesület taglétszáma szerint tagonként 1 EURO. Magas, nem magas, a lengyelek, a románok a miénknél jelentősen nagyobb taglétszám után kifizették.

Több ország, Románia, Bulgária, Lengyelország keresi a kapcsolatot az OEE-vel. Az UEF olyan fórum, ahol könnyebb megtalálni a megfelelő partnereket személyesen, mint levélben.

Az elnökség összetétele nem mutatja egy ország túlsúlyát sem, de németek, dánok, finnek, hollandok és újabban a lengyelek és a románok befolyása az átlagnál nagyobb-nak látszik.

A német küldöttség, majd a többiek is élénken érdeklődtek egy esetleges magyarországi kongresszus iránt.

Jövőre romániai meghívást kapott az UEF, amelyre az elnökség nem válaszolt hivatalosan, hiszen tavaly is ott voltak.

Szőnyi János

A rendszerváltás áldozata, avagy egy famatuzsálem utolsó napjainak hiteles története

Talán százötven évet élhetett, talán két-százat, pontos adat már nincs erre vonatkozólag. Egy biztos, tekintélyt sugárzó, sokat látott élőlény volt, akire már messziről felfigyelt az ember fia. Tisztelte, menedéket talált árnyékában és nem bántotta. Nem bántotta mondhatni évszázadokon át sem. Még ha csak két évszázad is volt az, akkor is legalább három emberöltő. Sok minden történt ezalatt.

Abban az időben kerülhetett a mag az alföldi parlagba, melyből született, mikor Kölcsény Ferenc a Himnusz-t írta. Mikor az Alföld nagy szerelmese, Petőfi született.

Katona József azokban az időkben vetette papírra a Bánk bánt éppen Kecskeméten, melynek határában a fácska cseperedni kezdett, melyről a történet szól.

Ez a lassan növekvő tölgy láthatta a magyar paraszt nyomorúságát, végigélhette a hős reformkort. Később hallhatta a Tanácsköztársaság kikiáltását, bár már ekkor 100 éves körül lehetett. Meglegyinthették a háborúk szelei, de meg sem rezgett.

Túlélte a téjeszesítést, meg a tervutasításokat. Az ország újjáépítését is. Csak egyet nem élhetett túl. A legújabbkori rendszerváltást, illetve annak is egyik legnagyobb vívmányát, a földkérpótlást.

Azt még ő sem élhette túl.

Az alábbi történetet ennek a kocsányos tölgynek az emlékére szeretném elmesélni.

Kora tavasz volt, mikor X Úr (nevezzük dr. Kovácsnak) felkereste az egyik alföldi erdészet irodáját. Az Erdőgazdaság központjából küldték, hogy ügyében segítsék. A probléma egyszerűnek látszott.

Dr. Kovács a kárpótlás során jutott egy fél holdnyi földdarabhoz. Azt sem tudta, hol van. Majd amikor megmutatták neki, meglepődve látta, hogy egy hatalmas kocsányos tölgy áll rajta.

Nézegette. Fényképet is készített róla. Az unokáival próbálták átkarolni a fát négyen.

Aztán arra az elhatározásra jutott, hogy kivágatja. Nem nagyon boldogult az ügygel, senki sem akarta vállalni a munkát. Ezért kereste fel az Erdőgazdaságot, ahonnan az illetékes erdészethez küldték. Engedélye is volt a Polgármesteri Hivataltól, mely a fa kivágását öt facemete elültetésének feltételéhez kötötte.

Kovács úr terve az volt, hogy valakivel kidönteti a fát tuskóstól, majd eladja az erdészetnek. Az erdész az azonban csak a bonnyolítást vállalta, azt is csak a központ kérésére.

A döntés nagyon lassan haladt. Közeli hétig ásta a vállalkozó, de már nagyon

megbánta, hogy egyáltalán elvállalta. 150 lóerős traktor szenvedett vele végül egy fél napig, míg sikerült ledönteni.

A fa élete bevégeztetett, lezárult egy korszak.

Sokan szenvedtek még ezután a fával. A favágó, aki a darabolást vállalta, hetekig keresett egy akkora vezetőlemezt, amivel a törzset át tudta vágni, mert újat erre az egy alkalomra venni nem akart.

A törzsből keletkezett legnagyobb rönköket csak autódaru tudta megemelni és külön fuvarral szállították a legközelebbi vökhöz közel 100 km-re. Az is csak szitkozódott, hogy erősen ráfizetett a boltra, mert az anyag belseje minőségileg már nagyon gyenge volt.

Végül is termérek költség jött össze, mivelhogy minden munkaművelet szinte egyedi és extrém volt.

A bevételből jó ha maradt 30 ezer Ft.

Sok ez vagy kevés? Ítéld meg ki-ki magára.

Dr. Kovácsnak, aki egyébként ügyvéd volt, szerintem nem sok, de hát ez már az ő dolga.

Személyesen vittem el a pénzt neki. Nem volt otthon. A felesége azt mondta, súlyos beteg lett, kórházba szállították. Pár hét múlva meghalt.

A fa helyét már nem látta. Csak az unokái. Talán jobban jártak volna a gyerekek, ha egy szép öreg ritka fát hagy rájuk a nagypapa, mint egy tátongó „kráter” közepén árválkodó tuskót.

Talán jobban jártak volna.

Koczka Zoltán

A 80 éves Márkus László köszöntése

Vannak emberek, akiknek tudását, szakmai nagyságát csak a szerénységük múlja felül. Márkus Lászlót bízást ezek közé sorolhatjuk. Erdemeit, szakmai kvalitását az alapozta meg, hogy az erdész szakma minden húrján képes játszani. Gyakorló erdészként a sárvári és somogyi erdők őrzik keze nyomát, kutatóként az ERTI ugodi kísérleti részlege vezetőjeként méltó örököse volt korunk egyik legkiválóbb erdőművelőjének, Majer Antalnak.

Ezen tapasztalatok tették lehetővé, hogy felébredje a Csipkerózsika-álmát alvó erdőértékszámítást is. Ez a nagyon fontos szakterület hosszú évtizedekig elfeküdt az íróasztalok, szekrények zugában. Akkor kelt újra életre, amikor a napi élet hívására Márkus László nagy tárgyi tudással és alkotókedvvel, végtelen szorgalommal hozzájárult újrateremtéséhez. Még olyan időszakban, amikor a mai modern adatfeldolgozó eszközökről álmodni se lehetett. Adatok ezreit gyűjtötte össze, ezekből jól megalapozott matema-

tikai tudásával csilholta elő következtetéseit és tette őket időtállóvá. Gazdálkodásunk irányításában ezek mindenkor vezérlőelvekként állnak rendelkezésünkre.

Nem lenne teljes a méltatás, ha néhány életrajzi adatot nem jegyeznénk le róla. 1919. június 28-án született Szombathelyen. Az egyetemet Sopronban 1940-45 között végezte. Gyakorlati éveit Sárvárott és Kaposváron töltötte (ennek emléke az erdő-történeti tanulmányok remeke, a sárvári erdők történetét megőrkítő dolgozata). Az ötvenes évek vége felé vált meg a gyakorlattól, kutatóként először Ugodon, majd Sopronban szolgálta a szakmát. Ennek csúcsa az ERTI Erdészeti Gazdaságtani Osztályának vezetői tisztsége és tudományos tanácsadói rangja. Akadémiai doktori fokozatot szerzett, eredményeit több mint 200 szaktanulmányban, több önálló könyvben, egyetemi jegyzetben, könyvrészletben foglalta össze.

Külső megjelenése jólelkű emberséget, szelídséget sugároz. De kemény belső tartását jelzi, hogy erdőgazdasági főmérnökként kész volt segítő kezet nyújtani az 56-os forradalom után munkahelyétől megválni kényszerülő kollégájának, ez pedig akkor bátor tett volt.

Betegségekkel küszködve ma is fáradhatatlanul dolgozik – nem csekély aggodalmára öt féltő hitvesének. Minden hozzáfordulónak készséggel segít, egyetemünkön címzetes egyetemi tanárként most is rendszeresen előadásokat tart és minden szakmai kérdésre fogékony érdeklődéssel válaszol.

Az egész szakma nevében szeretettel köszöntjük 80. születésnapján. Isten éltesen sokáig jó erőben, egészségesben kedves Laci (bátyánk)!

Dr. Szodfridt István

Czibula Mihályné a Neumayr-Marketing Kft. iroda-vezetőjétől ismét tartalmas anyag érkezett a Szerkesztőségbe. A május végén rendezett, igen jól sikerült sajtótájékoztató után – mely a Xylaprotect fafestékek bemutatását volt hivatott ismertetni, most az „Együtt a Szárazépítésért” kezdeményezésről ad hírt. Részletesen foglalkozik a sajtóanyag a témában elkerülhetetlen tűzvédelemmel, a különböző gipszkartonok sokrétű felhasználásával. Részletes tájékoztatót Czibula Mihálynétól kaphatunk. Telefon: 155-2777.

ROVATVEZETŐ: DR. SZIKRA DEZSŐ

1998. január 13. Elnökségi ülés. Szavazattal rendelkeznek: 10 fő.

Határozatok:

1. A főtítkári állásra a pályázatot már az új elnökség fogja kiírni. Az elnök által előterjesztett határozati javaslatra *egyhangúlag* döntött az elnökség (10 fő).

2. A 2000. évben megrendezendő, HM Kaszó Rt.-től érkezett felajánlást támogató ajánlással át fogjuk adni az új elnökségnek. Szavazás: *egyhangú* (10 fő).

3. Az SZJA 1%-ából számlánkra érkezett összeg felhasználására – az elnök határozati javaslatára – az alábbi döntés született: – 1/3 rész: a könyvtári számítógépes nyilvántartás megkezdésére;

– 1/3 rész: erdészettörténeti emlékhelyek összeírására (állapotfelmérés, esetleges felújítási sorrend megállapítása, munka megkezdése);

– 1/3 rész: Alapszabály szerint az egyesületi munkában tevékenykedő, vagy egyesületi munkát végzett rászoruló nyugdíjasok támogatására.

Kérjük az ez évi támogatást is, egyúttal a HCS-ok titkárain keresztül javaslatokat a következő évi várható összeg működési célú felhasználására. *Egyhangú döntés* (10 fő).

4. Az elnökség *egyhangú* döntéssel meghatalmazza dr. Czerny Károly elnökségi tagot, hogy a székház visszaigénylésében egy általa felkért (de az elnök által meghatalmazott) ügyvéddel közösen járjon el. Az ügy menetéről folyamatosan tájékoztassa az elnökséget.

5. *Fekete Ferenc* nyugdíjas erdész tagtársunk levelét támogató kérésünkkel küldjük meg az Ipolyerdő Rt. vezérigazgatójának. *Egyhangú döntés* (10 fő).

1998. február 25. Elnökségi ülés. Szavazati joggal rendelkeznek: 9 fő.

Határozatok:

1. Az elnökség a MTESZ Szövetségi Tanács üléseiről (rendkívüli és rendes) a beszámolót (dr. Czerny Károly) elfogadta (9 fő igen).

2. Az elnökség *egyhangúlag* egyetértett a Székház Bizottság létrehozásával. Tagjai: dr. Czerny Károly, a mindenkori főtítkári, a Pest megyei (budapesti) régióképviseelő.

A bizottság jogokat szerezhet, de kötelezettségeket nem vállalhat. Elnök úr *egy héten belül* folytasson megbeszélést dr. Vass János ügyvéddel, aki korábban vállalta az egyesületi székház ügyeinek intézését. A megbízólevél a megbeszéléstől függően érvényben marad, vagy visszavonásra kerül.

3. Az elnökség a jegyzőkönyvhöz csatolt melléklet (és sorrend) szerint terjeszti a választmány elé a „Bedő Albert” és „Kaán Károly” emlékéremmel kitüntetendő személyekre vonatkozó javaslatot. (Egyhangú szavazás.) A 6-6 főre beküldött részletes indoklást meg kell küldeni a választmányi tagoknak.

Elismerő oklevél: a késve beérkezett javaslatok kivételével valamennyi személy megkapja az elismerő oklevelet. Szavazás: 1 ellene, 6 igen, 2 tartózkodott.

4. A tisztújító küldöttközgyűlésre csak az alábbi külföldieket hívjuk meg: Dr. W. Dertz – Német Egyesület elnöke; K. Buff – OEE tiszteletbeli tagja; M. Zielke – OEE tiszteletbeli tagja; R. Migende – OEE tiszteletbeli tagja; B. Blin – Osztrák Egyesület elnöke; F. Prandl – tiszteletbeli tag; F. Ratz és felesége (térítéses vendég); dr. O. Sziklai – Kanada, tiszteletbeli tag.

Az elnökségi határozat értelmében tiszteletbeli vendégként meghívjuk dr. Herpay Imre volt elnököt, Gáspár Hantos Géza volt főtítkárt, valamint tiszteletbeli tagjainkat, dr. Madas Andrást, (egyúttal mint volt elnököt), Fekete Gyulát, Riedl Gyulát, Jérôme Renét és dr. Szőnyi Lászlót.

5. Az elnökség *egyhangúlag* úgy határozott: felkéri az újonnan megválasztott elnökséget, hogy tekintse át az OEE 1998. évi pénzügyi tervét és szükség szerint módosítsa, annál is inkább, mert a (jegyzőkönyvhöz) mellékelt pénzügyi tervben nem szerepel a főállású főtítkári költsége.

Az 1997. évről – kalkuláció alapján – készített pénzügyi beszámolót az Ellenőrző Bizottság véleménye alapján az elnökség elfogadta, egyúttal kifejezte elismerését a Titkárságnak az eredményért.

6. Az „Alapszabály” módosítási tervezet 8. pontjához Csóka Péter főtítkárhelyettes kiegészítést (illetve szövegmódosítást) vállalt.

Az elnökség *egyhangúlag* úgy döntött, hogy az ASZ módosítási tervezetét a választmány elé terjeszti.

7. A MTESZ „Minőségi díj”-ra küldött felterjesztés nem felel meg a kiírásnak, tehát nem továbbítjuk a MTESZ-hez. *Egyhangú döntés.*

1998. március 18. Elnökségi ülés. Szavazásra jogosult: 7 fő (1 fő késve)

Határozatok:

1. Az elnökség a Díjbizottság javaslatát megtárgyalva úgy határozott, hogy az alábbi sorrend szerint terjeszti a választmány elé a 6-6 főt kitüntetésre:

„Bedő Albert” emlékérem: Nagy László erdőmérnök; Szakács László erdésztechnikus; dr. Magyar János erdőmérnök; Balsay Endre erdőmérnök; Fröhlich András erdőmérnök; Cserjés Antal erdőmérnök.

„Kaán Károly”-emlékérem: Sponga József erdésztechnikus; Bajcsy Endre vasúti és hadmérnök; dr. S. Nagy László erdőmérnök; Fritsch Ottó erdőmérnök; Sinágel József erdésztechnikus; Virágh László erdésztechnikus.

Az „Elismerő Oklevél”-re késve érkezett javaslatokat az elnökség nem veszi figyelembe.

2. Mandátumvizsgáló Bizottság tagjaira elnökségi javaslat: Visi Géza HCS titkári, Zalaegerszeg; Horváth József HCS titkári, Kaposvár; Bognár Gábor HCS titkári, Kecskemét; Tóth József HCS titkári, Debrecen; Gyürky János HCS titkári, Balassagyarmat.

3. Az 1998. február 25-i elnökségi ülés határozata szerint az elnökség a választmányának az 1997. évi pénzügyi teljesítést, és az 1998. évre készített gazdálkodási tervet elfogadásra ajánlja azzal, hogy egyúttal az elmúlt évi pénzügyi tevékenységet eredményesenek minősítette.

4. A közhasznú szervezetekre vonatkozó törvény miatt szükséges ASZ módosítást az elnökség a választmány elé terjeszti azzal, hogy az Egyesület céljára és tevékenységére vonatkozó pénzt Csóka Péter főtítkárhelyettes megfogalmazása szerint ajánlja módosítani (1. Alapszabály módosítási tervezetnekél irattárban). A Választási Bizottság a jelölések alapján tegyen javaslatot a felügyelő szerv tagjaira is.

5. Az elnökség a Szociális Szabályzat tervezetét elfogadta, a választmányának is elfogadásra ajánlja.

1998. április 23. Kihelyezett elnökségi ülés. Szavazati joggal rendelkeznek: 9 fő.

Határozatok:

1/a. Az „Ideiglenes Szociális Bizottság” az első választmányi ülésig működik. Összetétele:

- Seniorok Tanácsának képviselője,
- 6 régióképviseelő (újak).

Mivel a Szociális Szabályzat szerint csak 5 tag rendelkezik szavazati joggal, ezért az elnökség úgy döntött, hogy szavazati joggal rendelkezik a Seniorok Tanácsának képviselője, a régióképviseelők közül 4 (ahonnan a legtöbb kérelem érkezett). *Egyhangú*, elfogadó szavazat.

1/b. A „Szociális Szabályzat” jelenjen meg az Erdészeti Lapokban.

2. Az elnök és dr. Czerny Károly vállalta, hogy folyó hó 27-re még egyszer átolvassa az ASZ tervezetét és ha észrevétel van, azt

írásban megküldik. Az elnökség egyhangúlag vállalta az ASz ter-
vezet közgyűlés elé terjesztését (munkarészek irattárban).

3. **Bund Károly** felújított síremlékének avatása: 1998. május
15. 11 óra, Farkasréti temető. Életéhez méltó, csendes, szolid szer-
tartás. Emlékbeszéd megtartására fel kell kérni **dr. Király Pált**.
Tábla (rendelni): „Felújította az Országos Erdészeti Egyesület
1998-ban”. A budapesti csoportokat külön értesíteni az időpontról.

4. **Jérôme René** temetési költségeiből 50 000 Ft-ot vállal az
Egyesület. **Egyhangú döntés.**

5. Tekintettel arra, hogy **Gácsi József** és **Szovják Jenő** nyugdí-
jasok saját hibájukon kívüli okból nem szerepelnek az OEE tag-
nyilvántartásában – de aktív egyesületi munkát végeznek –, ezért
az elnökség úgy döntött, hogy amennyiben tagságuk rendezése
1998. április 23-ig megtörtént, megkaphatják az „Elismerő Okle-
vél” kitüntetést. **Szavazás:** Gácsi József 2 tartózkodás (dr. Szikra
D., Rakonczay Z.), 7 igen. Szovják Jenő: 1 tartózkodás (dr. Szikra
D.), 8 igen.

1998. május 18. Választmányi ülés. A választmány 87 tagú – megjelent 62 fő, tehát határozatképes.

Határozatok:

1. A kitüntetési szavazatszedő bizottság tagjait: **Horváth Iván**
Keszthely; **Bognár Gábor** Kecskemét; **Bejczy Péter** Szombathely;
Riedl Gyula DB titkár – egyhangúan megválasztotta a választ-
mány.

2. A választmány az elnök javaslatára úgy határozott, hogy a
„Választási Szabályzat” módosítását vegyék le a napirendről. **Sza-
vazás:** ellene 2, tartózkodott 4, tehát a javaslatot elfogadta 56 fő.

3. Mandátumvizsgáló Bizottság tagjai: **Vissi Géza** HCS titkár,
Zalaegerszeg; **Horváth József** HCS titkár, Kaposvár; **Bognár Gá-
bor** HCS titkár, Kecskemét, **Garamszegi István** HCS titkár, Eger;
Tóth József HCS titkár, Debrecen. **Szavazás:** egyhangú.

4. A kitüntetésre előterjesztett tagtársak az alábbi számú sza-
vazatot kapták a választmánytól:

„Bedő Albert” emlékérem: 1. **Nagy László** 47; 2. **Szakács László**
47; 3. **dr. Magyar János** 43; 4. **Balsay Endre** 27; 5. **Fröhlich**
András 12; 6. **Cserjés Antal** 7 szavazat, tehát 1-3. alattiak a Be-
dő-díjasok.

„Kaán Károly” emlékérem: 1. **Sponga József** 42; 2. **Bajcsy End-
re** 34; 3. **dr. S. Nagy L.** 45; 4. **Fritsch Ottó** 29; 5. **Sinágel József**
10; 6. **Virágh László** 17 szavazat, tehát 1-3. alattiak a Kaán Ká-
roly-díjasok.

A főtitkári munkakör betöltésére kiírt pályázatot az OEE Elnöksége 1998. szeptember 3-án eredménytelennek nyilvánította. Ezért a pályázati kiírást az OEE megismétli.

Az Országos Erdészeti Egyesület
(1027 Budapest, Fő u. 68.) pályázatot hirdet
FŐTITKÁRI
munkakör betöltésére.

Feladata: Az OEE Alapszabályának 21. §-ában foglaltak sze-
rint

- a/ az Egyesület titkárságának irányítása;
- b/ a működési feltételek biztosítása;
- c/ szervezési és gazdálkodási feladatok ellátása, ezen belül
az anyagi, pénzügyi gazdálkodás vezetése és fejlesztése,
éves költségvetés elszámolás készítése;
- d/ az egyesületi működés szabályzatainak tartalmi kidolgo-
zása, a tagság és a társadalmi vezetés folyamatos kap-
csolatának biztosítása.

A munkakör betöltésének feltételei:

- okleveles erdőmérnöki végzettség,
- legalább 5 éves erdészeti szakmai gyakorlat,
- 10 éves megszakítás nélküli erdészeti egyesületi tagság,
- magyar állampolgárság,
- számítógépes ismeret,

5. A választmány egyhangúlag elfogadta az Országos Erdé-
szeti Egyesület 1997. évi eredményét és az 1998. évi költségvetést.

6. A választmány egyhangúlag elfogadta, hogy a közhasznú
tevékenységek felsorolásában szerepeljen az egészségmegőr-zés,
betegségmegelőzés.

7. A választmány felhatalmazza az elnökséget, hogy az 1998.
április 5-i határidőre esetlegesen beérkező ASz módosítási észre-
vételeket végleges formába összeszerkessze, ismételtlen áttekintse
az ASz módosítást, és a választmány megbízása alapján terjessze
a közgyűlés elé.

8. A választmány egységesen, egyhangúlag elfogadta a Szociá-
lis Szabályzatot, és az ideiglenes Szociális Bizottság létrehozásá-
nak feltételeit, a beterjesztett javaslat alapján.

1998. május 23. Nagykanizsa.
Tisztújító küldöttközgyűlés.
Választott küldöttek száma: 197.
Regisztrált küldöttek száma: 188.

Határozatok:

1. A küldöttközgyűlés a főtitkári beszámolót egyhangúlag el-
fogadta.

2. A küldöttközgyűlés az Ellenőrző Bizottság jelentését, beszá-
molóját egyhangúlag elfogadta.

3. A küldöttközgyűlés egyhangú határozatot hozott a közhasznú
nyilvántartási kérelem beadására.

4. A küldöttközgyűlés az Egyesület új alapszabályát egyhan-
gúlag elfogadta.

1998. június 19. Elnökségi ülés.
Szavazati joggal rendelkezik: 11 fő.

Határozatok:

1. A „Székház Bizottságra” vonatkozó előző elnökségi határo-
zatot megerősíti az elnökség. A bizottság összetétele: **dr. Czerny**
Károly elnök, **Balogh László** ter. képviselő – az új főtitkár belé-
péséig **dr. Szikra Dezső**) és szükség szerint az OEE elnöke, **Káldy**
József.

Egyhangú döntés.

2. A területi képviselők feladata a szakiskolák köréből az ifjú-
sági tagok számának növelése. Az októberi elnökségi ülésen kö-
telesek beszámolni a szervezőmunka eredményéről.

Egyhangú döntés.

3. A legközelebbi ülésen részletesen kell foglalkozni az Erdé-
szeti Lapok költségeivel, illetve valamennyi kérdésével. Addig **Or-**

- feddhetetlenség,
- budapesti vagy környéki állandó lakás.

A beküldött pályázat mellékletei:

- részletes önéletrajz (eddig munkakörök és tevékeny-
ségek ismertetése, jelenlegi munkahely, besorolás,
munkabér megnevezése),
- az iskolai végzettséget tanúsító okirat hiteles másolata,
- erkölcsi bizonyítvány,
- egyesületi tevékenységre vonatkozó tervek,
- fizetési igény.

Fizetés: megállapodás szerint.

Lakást biztosítani nem tudunk.

Német vagy angol nyelv ismerete előnyt jelent.

A pályázat beérkezési határideje: 1998. október 30.

A pályázatokat bizalmasan kezeljük!

Az állás a pályázatok elbírálása után 1998. december 1-től
tölthető be.

A pályázatokat az Országos Erdészeti Egyesület címére
1027 Budapest, Fő u. 68.) **Káldy József** OEE elnök nevére
kérjük beküldeni.

Az Országos Erdészeti Egyesület fenntartja magának a jo-
got, hogy a pályázatot eredménytelennek nyilvánítsa.

Budapest, 1998. szeptember 3.

mos Balázs megvizsgálja egy olcsóbb előállítás lehetőségét Sopronban. *Egyhangú döntés.*

4. A könyvvállomány számítógépes feldolgozásának meggyorsítása érdekében *Ormos Balázs* területi képviselő vegye fel a kapcsolatot a SE Könyvtárával. *Egyhangú döntés.*

5. Az elnökség úgy határozott, hogy az előző elnökség határozatát a választmányi ülésig fenntartja a Szociális Bizottság összetételére vonatkozóan. *Egyhangú döntés.*

6. Az Országos Erdészeti Egyesület nemzetközi szervezetekben az alábbiak szerint képviselteti magát:

– Európai Erdészek Szövetsége (UEF). Jelöltek a képviselőre: *Horváth Iván* (Keszthely), *Csépányi Péter* (Visegrád), *Szepessy András* (Budapest), *Klemenics András* (Budapest), *Nádas József* (Kaposvár). Döntés a személyes konzultációk után.

– Európai Természetvédelmi Területek és Nemzeti Parkok Szövetsége (FNNPE). Képviselőt majd a későbbiekben jelölünk a majdán megalakuló Természetvédelmi Szakosztály tagjai közül. *Egyhangú döntés.*

– Pro Silva: *Egyhangú döntéssel dr. Papp Tivadar* képviselje az Országos Erdészeti Egyesületet.

Az Országos Erdészeti Egyesület nemzetközi kapcsolataival összefüggő feladatokat *dr. Viharos Zsolt* általános alelnök látja el.

A tanulmányutak külön intéződnek, de továbbra is szervezzen az OEE szakmai továbbképzést biztosító tanulmányutakat.

7. A MTESZ Szövetségi Tanácsban *Káldy József* elnök képviseli az OEE-t. *Dr. S. Nagy László*t kérjük fel a MTESZ Környezetvédelmi Bizottságában és a Pest megyei MTESZ-ben az OEE képviselőre.

Az alakítandó Erdészeti Tanácsba *Káldy József* elnököt delegáljuk.

A szakosztályok rendezvényein a területi képviselők, helyi csoport titkárok és az Elnökség szakosztályi tagjai vesznek részt.

8. Az Elnökség úgy határozott, hogy nem alakít bizottságokat (oktatási, ifjúsági), helyettük a szakosztályokra bízta e tevékenységet.

9. Az Erdészettörténeti Szakosztály adja be az ETK éves megjelentési tervét. Ennek ismeretében dönt az elnökség 2 szám támogatásáról.

10. Az Egyesület sajtószóvivői feladatát az elnök látja el, egyes esetekben a Szerkesztő Bizottság elnöke az elnök megbízásából. (7-10. pont: *Egyetértés.*)

11. *Bogdán József* területi képviselő tájékoztódjék a Kincses-gyerekek helyzetéről. A következő elnökségi ülésen tájékoztassa az elnökséget a látogatás eredményéről (céltámogatás).

12. A FAÉT egyesületi képviselője: *Répaszki Miklós* alelnök. (*Egyetértés.*)

13. – Az MTA Erdészeti Bizottságában az OEE-t a majdani főtitkár képviselje, és értelemszerűen néha az elnök. (10 támogatás, 1 ellenszavazat.)

– A vadgazdasági pályázati bizottságban a Vadgazdasági Szakosztály elnöke vagy titkára (ha felkéri az OEE-t).

– Az erdészeti bizottságban: *Bús Mária*, az Erdőművelési Szakosztály vezetője. (*Egyetértés.*)

– A „Pro Silva Hungariae” kitüntetés elbírálására alakult bizottságba *Káldy* elnököt kérték fel.

– Agrárgazdasági Tanács – továbbra is *Schmotzer András* képviseli egyesületünket.

14. A főtitkári állásra a pályázatot ki kell írni. Feltételek konkrét megfogalmazása (ASZ-i követelmények): 10 év egyesületi tagság; 10 év gyakorlat; 2 nyelvvizsga (német, angol); okl. erdőmérnök; számítógépes ismeret; budapesti vagy környéki állandó lakás.

Min. 30 napos pályázati idő. Beadás: augusztus 18. Október 1-től betölthető. „E.L.” júliusi számában jelenjen meg a pályázati felhívás és egy napilapban is.

15. Az erdészek, erdészeti dolgozók szociális segélyezésére készített „alapítvány” alapító okirat-tervezet a következő ülésre véleményezzük.

16. A SE Erdőrendezéstani Tanszékének az Erdészeti Alaphoz benyújtandó pályázatát támogatjuk azzal: az adatokhoz az OEE által küldött adatok, tájékoztatók, beszámolók is bekerüljenek.

1998. július 16. Elnökségi ülés. Szavazati joggal rendelkezők: 11 fő.

Határozatok:

1. A területi képviselők minden hónap 15-e előtt (lapzártá) közöljenek híreket a főszerkesztővel (faxon). Az Erdészeti Lapok 1998. évre tervezett költségkerete nem léphető túl. *Szavazás: egyhangú.*

2. A Szerkesztőbizottság összetétele tükrözze a tagság összetételét. Az Elnökség tagjai adjanak segítséget a Szerkesztő Bizottság elnökének a szerkesztőbizottsági tagok helyes kiválasztásához. (*Egyetértés.*)

3. A jelzett észrevételek alapján, valamint az átadott „Alapító okirat” minta szerint elnök úr gondoskodik az alapítvány alapító okiratának átdolgozásáról. Az OEE felkéri a 22 erdészeti részvénytársaságot (FVM és KM-t), hogy vállalják alapítóként az alapítvány létrehozását. A nyilatkozattételre 1998. augusztus 30-t jelöljük meg. Javasolt név: Erdészcsillag. (*Egyhangú döntés.*)

4. Az erdészeti emlékhelyek, erdészettörténeti emlékek összeírására ismételt felhívást kell kiküldeni a Helyi Csoportok titkárai részére. Beküldési határidő: 1998. szeptember 30.

A *Pápai Gábor* által átadott kiadványtervezetre, illetve javaslataira (*dr. Göbölös Antal* által 1996-ban kezdeményezett műről van szó – a Szerk.) későbbiekben térünk vissza, mert az elnökség tiszteletben tartja az előző elnökség *Király Pálnak* adott megbízását. (*Egyetértés.*)

5. Az elnökség megbízta *dr. Péti Miklós* alelnököt, hogy a magánerdő-gazdálkodásra vonatkozó és vele összefüggő országos információkat gyűjtse össze és javaslataival terjessze az elnökség 1998. decemberi ülése elé. Egyúttal nyilatkozik az elnökség, hogy a magánerdő-gazdálkodással aktívan kíván foglalkozni és várja az erdőtulajdonosok szerepvállalását is az Egyesületben. A területi képviselők hívják meg a magánerdő-csoportosulások (MOSz, TE-OSz stb.) szakiskolák képviselőit is az összejövetelekre. (*Egyhangú döntés.*)

6. Az elnökség a Kincses-gyerekek segélyezésére a tagság köréből összegyűjtött pénzügyi támogatásból „fafűtéses” kazánnal a központi fűtés beszerelését támogatja.

A dél-dunántúli régió 1998. július 7-én tartott titkári találkozásán téma volt a Kincses-gyerekek segélyezésével foglalkozó 1998. július 16-i elnökségi határozat. A HCS titkára és a régió-képviselő kérte, hogy az elnökség vizsgálja felül határozatát és a „fafűtéses kazán” helyett „vegyes tüzelésű kazán” beszerelését támogassa az Egyesület.

Az elnök úr körtelefon útján ismételt szavazást rendelt el, melynek eredménye: az eredeti határozatot (fafűtéses kazán) 7 fő módosította, 2 fő nem módosította és 2 fő nem volt elérhető.

Ennek alapján az 1998. július 16-án hozott határozat az alábbiak szerint módosul: „... a tagság köréből összegyűjtött pénzügyi támogatásból „vegyes tüzelésű kazánnal a központi fűtés beszerelését támogatja”.

7. Az Egyesület elnöksége köszönetét fejezi ki a Kiskunsági Erdészeti és Faipari Rt. és az OEE Kecskeméti Helyi Csoportjának az V. Erdészeti Tájfutó Verseny kiemelkedő megrendezéséért. A 13 országból megjelent kb. 400 erdész tájfutó őszi elismerését váltotta ki a rendezvény, egyúttal jól szolgálta a magyar erdészek bemutatkozását is. (*Egyetértés.*)

8. A Francia Erdészeti Egyesület ajánlatát a kapcsolatfelvétellel elfogadjuk. (*Egyhangú döntés.*)

Válaszol: *dr. Viharos Zsolt* alelnök.

9. Az OEE elfogadja az ERTI felkérését a PHARE partnerségi programra. Felelős: *dr. Péti Miklós* alelnök. Határidő a visszaküldésre: 1998. augusztus 30. (*Egyetértés.*)

10. *R. Migende* úr pályázati felhívására *Ormos* úr válaszol, mint az Erdészeti Erdei Iskolák Szakosztályának vezetője. (*Egyetértés.*)

11. Körtelefon, illetve fax útján szavazott az elnökség a szociális tevékenységünk szabályzatának alábbi pontja ügyében: „A segély alsó és felső határértékét évente az OEE Elnöksége dönti el.” A javasolt 10, illetve 40 ezer forintos értékhatárt 9 fő elfogadta, 1 fő 10, illetve 30 ezer forintos, 1 fő pedig 10, illetve 50

ezer forintos értéket javasolt. Ennek alapján a Szociális Bizottság a segély összegét 10 és 40 ezer Ft között állapíthatja meg.

Az OEE Vándorgyűlésen Nagykanizsán 1998. május 22-23-án résztvevők adakozása folytán 63.800 Ft-ot tudunk feladni Kincses Benjamin erdőmérnök 8 árva gyermeke számára a Nagyatádi Takarékszövetkezetnél Kincses Anita és testvérei nevére megnyitott 464. sz. számlára.

A gyermekek nevében ezúton köszönik meg a szervezők.

A Szombathelyi Csoport első félévi munkájából

Januári előkészítés után február elején titkári beszámolóval egybekötött helyi választást tartottunk.

Március 8-án elnökünk, *dr. Pethő József* tartott nagy sikerű videóvetítéses elménybeszámolót amerikai tanulmányútról.

Áprilisban a faiparos kollégákkal közös szervezéssel tartottuk a lassan már tradicionálisnak nevezhető „Hagyományörző és hagyományápoló Szakestélyünket” – talán mondanom sem kell, nagy-nagy sikerrel!

Májusban kis túzással szinte minden napra jutott rendezvény, 8-án a Madarak és Fák Napja, majd 14-én a Jeli Nap, ekkor láttuk vendégül a Magyar Arborétumok és Botanikus kertek Szövetségének közgyűlését, a sárvári Farkaserdőben.

Május 20-án az Osztrák Erdészeti Egyesület tisztelt meg minket azzal, hogy Vándorgyűlésének egy napját Vas megyében, az Őrségben, illetve a Farkaserdőn tartotta.

Érdekessége ezen rendezvénynek, hogy leginkább a dél-tiroli kollégákat érdekelte Magyarország, szűkebb pátriánk – Vas megye.

Május 22-23-án Egyesületünk Vándorgyűlésén vettünk részt, itt lehetőséget kaptunk a zalai kollégáktól, hogy külön egy nagybusszal a szakmai programon részt vehessen tagságunk közel harmada.

Külön öröm volt számunkra, hogy az összes nyugdíjas kolléga – akinek egészsége engedte – részt vett a szakmai programon.

Ezúton – az Erdészeti Lapok nyilvánosságát is igénybe véve – külön köszönjük zalai kollégáinknak a lehetőséget!

Ugyancsak örömünkre szolgált, hogy a Muraszombati Erdészeti Egyesület elnöke és kollégája csoportunk vendégeként részt vehett Vándorgyűlésünkön!

Május 26-án emlékeztünk meg a Farkaserdő kiemelkedő erdészéről – s ezen rendezvényünk kapcsán emlék-kopjafát avattunk –, illetve szenteltünk fel néhai Böröndy Lajos erdőmérnök kollégáinknak a „Banyafáknál”.

Schery Lőrinc erdőmester érdemeit *dr. Borsos Zoltán* nyugalmazott főmérnök méltatta, míg *Böröndy Lajosról dr. Márkus László* nyugalmazott egyetemi tanár tartott megemlékezést.

Az emlék-kopjafa állítással a megye erdésztszadalma ugyan kissé késve, de méltóképp emlékezett meg Böröndy Lajosról, aki nemcsak megyei, de országos szinten is kiemelkedő munkát alko-

tott mind elméleti, mind gyakorlati téren a gyertyános-tölgyesek nevelőágásainak témájában.

28-29-én két tagtársunk vett részt immáron a huszonhatodik Pannónia Nemzetközi Erdészetalálkozón Szlovéniában.

Június 11-12-én szakmai tapasztalatcsere keretében láttuk vendégül a Bajai Helyi Csoportot, és az esős idő ellenére nemcsak hasznos, de nagyon kellemes két napot sikerült bajai kollégáinkkal eltölteni.

Június 25-27-én a Bugacon rendezett Tájfutó Európa Bajnokságon *Ferencziné Székely Adél* tagtársunk a W35-ös kategóriában a legjobb magyar versenyzőként az előkelő negyedik helyet szerezte meg, melyhez ezúton is gratulálunk csoportunk nevében.

Bejczy Péter

A Balassagyarmati Helyi Csoport az 1997. évi szakmai tanulmányutakról tartott összejövetelt.

Gyürky János titkár rövid ismertetőt tartott az egyesületi eseményekről, melyet a szakmai tanulmányutakról szóló beszámolók követtek.

Kondor Endre vezérigazgató az USA-ban tett tanulmányútról tartott videóvetítéssel egybekötött beszámolót. Bár a technikai felteteleket nem sikerült tökéletesen biztosítani, a látottak és hallottak így is nagyszerű élményt nyújtottak és tanulságokat szolgáltatottak. A sok „leg...” mellett időnként „kicsinek” éreztük magunkat.

Közelebbi és emberibb léptékű ország **Portugália**, melyről *Korbonski Kazimierz* termelési vezérigazgató-helyettes tartott beszámolót. Az Unió 10 év alatt akarta az országot az élvonalba felhozni, ezért az erdőszűtséget (40%) az „építődaruk erdeje” is növeli. Az erdőtelepítések fő fafaja az eukaliptusz.

Az előző két országtól szinte teljesen eltérő világ **Thaiföld**, melyről *Mészáros László* gazdasági vezérigazgató-helyettes tartott ismertetőt. Az emberi civilizáció először pusztítja az őserdőt, majd – csekély sikerrel – igyekszik jóténni a kárt.

Földrajzilag és érzelmileg is közeli tájon, **Erdélyben** járt 32 kollégánk. Az útról, az itt szerzett élményekről és tapasztalatokról

Fricz János, a Diósjenői Erdészet kerületvezető erdésze tartott beszámolót. Az írásban is elkészített beszámolót művészi értékű képek díszítik.

Kovács Zsolt a Kisterenyi Erdészet vezetője egy 40 fős csoport **csehországi** útjáról számolt be. Bár az utazás 1996-ban volt, a tapasztalatok frissek maradtak.

Hatnapos tanulmányutat tett két kolléganőnk **Svájcban**, melyről *Zorvan Györgyné* nyugdíjas főosztályvezető tartott „kimerítő” beszámolót. A hosszúra sikerült nap végére szinte általánossá vált a vélemény: a jóból is megárt a sok!

Gyürky János

A Délalföldi Erdészeti Rt. volt a házigazdája az Erdőművelési és Erdővédelmi Szakosztály közös rendezvényének. A terepi bemutatóra a Körösvidéki Erdészet területén került sor. A bemutatót *Gál Imre* és *Dézi Károly* erdészeti igazgatók vezették.

A hat megállóhely Doboz, Békéscsaba és Mezőgyán határát érintette, s valamennyi a tuskózás és teljes talaj-előkészítés nélküli makkvetéses tölgy és cser felújítást mutatta be különböző fejlődési fázisban (egyéves-többéves-befejezett).

Az e tájon korábban hagyományosan alkalmazott, drága és természetet károsító megoldással (tuskózás, teljes talaj-előkészítés után csemeteültetés) szemben ez a felújítási rendszer kíméli az erdei élőlények sokaságát, a magas tőszámmal és a biodiverzitás lehetőségének megteremtésével biztonságra törekszik. Vegyszerezést csak az első két évben alkalmaznak, erre hatékony vegyszerezési recepteket és megoldásokat mutattak be. A bejárás és az értékelés során számos kérdés merült fel a fafajmegválasztással, az ilyen felújításokban sem mellőzhető ápolásokkal, a hagyásfákkal kapcsolatban.

A rendezvényen résztvettek általános és közös álláspontja volt, hogy az immár üzemszerűvé bővült kísérlet minden szakmai és finanszírozási támogatást megérdemel.

A több mint 60 résztvevőt a DÁLERD Rt. látta ebédre vendégül.

Bús Mária
Erdőműv. Szó.

dr. Lengyel László
Erdővéd. Szó.

Az ERDÉRT Csoportnál *Bakonyi Gábor*, a Faipari Tudományos Egyesület Országos Elnökségének tagja, a FALCO Bútorgyár ügyvezető igazgatója a bútoripar helyzetéről tartott nagy érdeklődéssel kísért előadást. Az előadó kiemelte a bútorgyártók és a fakereskedő cégek kapcsolat elmélyítésének gyakorlati lehetőségeit. Az előadást követő eszmecsere főként a fakereskedők és a bútorgyártók üzleti kapcsolatainak bővítési lehetőségeit vitatták meg a jelenlévők.

dr. Váradi Géza

Az OEE Székesfehérvári Csoportja 1998. június végén, július elején autóbusszos szakmai tanulmányúton vett részt Erdélyben négy erdőgazdaság területén. Nagyváradon a Félix-fürdő parkerdejét és a közeli vadászházat látogattuk meg. Marosvásárhely környékén a Nyárad-patak felső folyásánál egy bükk-magtermőállományt és pisztrángtenyésztő tavakat jártunk be. Csíkszeredán meghívást kaptunk az erdőgazgatóság központjába, majd Hargita-fürdőn medvevadászati módszerrel, Gyergyószentmiklóson egy kis asztalos üzemmel, erdei gyümölcs begyűjtő teleppel ismerkedtünk meg.

Felejthetetlen élményt jelentett a Gyilkostó és a Békás-szoros. Nagyon lehangoló volt viszont a Szelesteletőn és máshol is látni a fergeteg és eső nyomán a nagy területeken letarolt erdőket. Gyimesben egy fűrészüzemet tanulmányoztunk. A Kolozsvár melletti Gyalui Erdészetnél természetes erdőfelújításban és egy barátságos vadászterületben gyönyörködhattunk és megnéztük a Szamos duzzasztógátjánál létesült modern pisztrángnevelő-telepet.

A szívélyes fogadtatásért ezúton is köszönetünket fejezzük ki *Ovidiu Bargau*, *Dogaru I. Anton*, *Kiss Lajos*, *Holonec Liviu* igazgató uraknak.

Vadex Rt.

Az OEE Székesfehérvári Csoportja, valamint a **Vadex Rt.** nyugdíjas klubja 1998. május 19-én közös szakmai programot szervezett a Székesfehérvári Erdészet területén. Martonvásáron nagy hatást váltott ki a modern szarvasfarm meglátogatása.

Válban kellemes sétát tettek a vadaskertben, ahol új vadföld- és erdőművelési eljárásokat ismerhettek meg.

A barátságos kalauzolást és vendéglátást a régi és aktív szakemberek *Rössler István* erdészvezetőnek köszönték meg.

Vadex Rt.

1998. június 22-én Szolnokon 74 éves korában elhunyt **DÁVID PÉTER** erdésztechnikus. 1924-ben született Magyarbánhegyesen. Az elemi iskola elvégzése után ipari szakmát tanult, természet szerete azonban csakhamar az erdészeti pálya felé irányította. 1943-ban a Máramarosi Erdőgazgatóságnál erdészgyakornok, majd katonai szolgálat és hadifogság után szülőhelyén próbált megélhetést keresni.

1949-től a Debreceni Nemzeti Vállalat Szolnoki Erdőgazdálkodásának besenyszögi kerületében erdészként dolgozott. 1954-től a Szolnok megyei Állami Erdőgazdaság abádszalóki és jászberényi erdészeténél fásítási műszaki vezetői munkakört látott el. Tevékeny részese volt az 1950-es években a megyében beindult erdősítési, fásítási program megvalósításának, sok száz hektár erdősítés létrejöttében volt úttörő szerepe.

1961-1970-ig a Szolnok megyei Állami Erdőgazdaság központjában fásítási előadó, majd termelési felügyelő volt. Ez idő alatt társadalmi munkában a vállalat szakszervezeti bizottságának titkári tisztét is betöltötte. 1970-ben a szolnoki székhelyű Nagyunsági Erdő- és Fafeldolgozó Gazdaság létrejöttével a vállalat központjában erdőművelési előadó lett.

1971-ben a MEDOSZ Szolnok megyei Bizottságának munkatársa lett, itt dolgozott 1984. évi nyugdíjazásáig. Ebben a funkcióban is mindig megkülönböztetett figyelemmel szorgalmazta a megyei állami szektorának erdészeti ágazatában tevékenykedő dolgozók – különösen az erdészek és fizikai munkások – munkakörülményeinek és javadalmazásának javítását.

Nagy szakmai gyakorlattal alátámasztott tudása, közvetlen emberi magatartása és jó kapcsolatteremtő képessége révén vezetői és munkatársai megbecsülték és támogatták. Szakmai és társadalmi munkáját mindig a legjobb tudása szerint nagy igyekezettel végezte. Pályafutása alatt többször részesült szakmai és társadalmi kitüntetésekben. Családja, rokonai, ismerősei, kollégái 1998. július 7-én kísérték utolsó útjára a szolnoki Kőrösi úti temetőben. Emlékét megőrizzük.

Kómár József erdőmérnök

KALMÁR KÁROLY

1929–1998

Életének 68. évében gyógyíthatatlan betegségben elhunyt **Kalmár Károly** okleveles erdőmérnök. 1929-ben született Apcon. Édesapja Hatvanban a MÁV osztálymérnökségén dolgozott műszaki főintézőként.

Középiskoláit Hatvanban végezte, majd Sopronba került, ahol 1953-ban szerezte meg diplomáját.

Korán elkötelezte magát a Mátrával. Munkahelye, egész nyugdíjazásáig a Mátrai Erdő- és Fafeldolgozó Gazdasághoz kötötte. Közben volt vezető erdőrendezési felügyelő is, szintén a Mátrában.

Csendes, művelt, szerény embernek ismerték. Lakóhelyén tisztelet és szeretet vette körül. A szakma ismeretét kislányába is igyekezett táplálni, így ő is Sopronban szerezte diplomáját, veje szintén. Négy kis unokájával a szünidőkben próbálta megszerettetni az erdőt, reméljük sikerrel.

Kívánsága szerint hamvait a mátrafüredi kis kápolnában búcsúztatták, ahol családtagjai, kollégái, ismerősei nagy számban vettek búcsút tőle.

Emlékét megőrizzük!

A kutyafáját! Megint STIHL.

Csúcstechnika, mely a legmagasabb igényeket is kielégíti.

Őszi motorfűrész akció!

Árengedmény minimum 8% a Stihl árjegyzéki árból.

1998. szeptember 15-től október 15-ig.

A készlet erejéig!

STIHL®
A világon az első.

Garantált szerviz és alkatrészellátás.

A STIHL termékek megvásárolhatók az ország 170 Stihl szaküzletében.
Andreas Stihl Kereskedelmi Kft. 1222 Budapest, Nagytétényi út 100-102.

Telefon: 227-7449, 227-7450, Fax: 227-3654

Válassza a minőséget!